

Porovnání vlivu státních a soukromých mateřských škol na psychický vývoj a školní zralost dětí

Monika Neubauerová

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Monika NEUBAUEROVÁ**
Osobní číslo: **H118205**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Porovnání vlivu státních a soukromých mateřských škol na psychický vývoj a školní zralost dětí**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno dle pokynu obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně dle dalších materiálu, které jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Bude zejména dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky budou konzultovány pravidelně s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel bude po konzultaci s vedoucím práce zaměřena na:

- rozhovoru s vyučujícími v mateřských školách,
- pozorování chování dětí a jejich komunikaci v sociální skupině,
- porovnání vlivu sociálního prostředí ve státních a soukromých mateřských školách na děti.

Do této práce bude zahrnuta i školní zralost a úspěšnost přijetí dětí na základní školu.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

HELUS, Z. Sociální psychologie pro pedagogy. 1.vyd. Praha: Grada, 2007.

HOSKOVCOVÁ, S. Psychická odolnost předškolního dítěte. 1. vyd. PRAHA: Grada, 2006.

HOSKOVCOVÁ, S. a kol. Výchova k psychické odolnosti dítěte. PRAHA: Grada, 2009.

KOŤÁTKOVÁ, S. Dítě a mateřská škola. 1. vyd. PRAHA: Grada, 2008.

MATĚJČEK, Z. Co děti nejvíc potřebují. 2. vyd. PRAHA: Portál, 1995.

MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I. Psychologie pro učitelky mateřských škol. 2. vyd. PRAHA: Portál, 2010.

PREKOPOVÁ, J., SCHWEIZEROVÁ, Ch. Děti jsou hosté, kteří hledají cestu. PRAHA: Portál, 2008.

SHAPIRO, L. Emoční inteligence dítěte a její rozvoj. 2. vyd. PRAHA: Portál 2004.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Mgr. Antonín Dolák, Ph.D.

Katedra společenských věd

Datum zadání bakalářské práce:

16. března 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2013

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Měhlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PhDr. Eduard Radvan, CSc.
vedoucí katedry

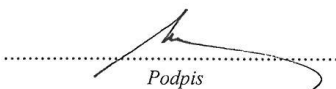
PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

MONIKA UEDBAUEROVÁ
Jméno, příjmení studenta

V Brně 4. 5. 2019

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užitje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Domnívala jsem se, že mezi státní a soukromou mateřskou školou naleznou výrazné rozdíly ve vývoji dětí. Za pomoci testu školní zralosti, pozorování a rozhovorem s vedením školky jsem zjistila, že podstatné rozdíly mezi školkami nejsou. Těší mě, že díky zkušeným a příjemným vyučujícím ve školkách vyrůstají bystré děti.

Klíčová slova: mateřská škola, školní zralost

ABSTRACT

I thought that between the state and private kindergarten finds significant differences in the development of children. With the help of school readiness tests, observations and discussions with management nurseries, I found that substantial differences between nurseries are not. I am pleased that with experienced and friendly teachers in kindergartens bright kids grow up.

Keywords: kindergarten, school readiness

Děkuji panu PhDr. Mgr. Antonínu Dolákovi, Ph.D. za odborné vedení práce. Dále děkuji Mateřské škole Tišnovská a Viki kids clubu za jejich ochotu a pomoc s praktickou částí této práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 HISTORIE	10
2 MOŽNOSTI PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	11
2.1 STÁTNÍ A SOUKROMÉ MATEŘSKÉ ŠKOLY	11
2.2 DĚTSKÁ SKUPINA	11
2.2.1 Základní informace	13
2.2.2 Služba hlídání a péče o dítě v dětské skupině	14
2.2.3 Podmínky pro zřízení	14
2.3 MONTESORI	11
2.4 HODNOCENÍ PŘEDŠKOLNÍCH DĚTÍ	19
3 EMOČNÍ INTELIGENCE	28
4 PSYCHICKÝ VÝVOJ DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	30
4.1 SOCIÁLNÍ VÝVOJ	31
4.2 MOTORICKÝ VÝVOJ	31
4.2.1 Jemná motorika	31
4.2.2 Hrubá motorika	32
5 ŠKOLNÍ ZRALOST	33
5.1 ZÁPIS DO ŠKOLY	33
5.2 GRAFOMOTORIKA, KRESBA	35
5.3 ŘEČ	37
5.4 SLUCHOVÉ VNÍMÁNÍ A PAMĚŤ	39
II PRAKTICKÁ ČÁST	42
6 INFORMACE O ŠKOLÁCH ZÍSKANÉ POMOCÍ ROZHOVORU	43
6.1 ROZHOVOR SE ZÁSTUPKYNÍ ŘEDITELKY SOUKROMÉ MŠ	43
6.2 ROZHOVOR S ŘEDITELKOU STÁTNÍ MŠ	45
7 JEDNODUCHÝ TEST ŠKOLNÍ ZRALOSTI	48
ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	52
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	54
SEZNAM OBRÁZKŮ	55
SEZNAM TABULEK	56
SEZNAM PŘÍLOH	57

ÚVOD

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala téma porovnání vlivu státních a soukromých mateřských škol na psychický vývoj a školní zralost dětí proto, abych ve chvíli, kdy budu mít vlastní děti, věděla, jestli je rozdíl mezi státní a soukromou školou. Jako každý rodič, i já budu chtít pro své dítě to nejlepší. Nevím, zda budu mít dostatek finančních prostředků na placení soukromé školky, ale pokud ano, chtěla bych vědět, jestli mi tyto prostředky opravdu zaručí, že moje dítě bude sebevědomější, soběstačnější a vyrovnanější, než kdybych jej umístila do státní mateřské školy. Dědičná výbava dítěte ovlivňuje i schopnost učit se novým věcem. Obecně platí, že psychické vlastnosti se nedědí. Děti se rodí s určitými dispozicemi k těmto vlastnostem. Geneticky jsou vymezeny hranice a konkrétní projev té které vlastnosti. Pozice v rámci těchto daných hranic, závisí převážně na vlivech vnějšího prostředí. Proto je tak důležité, kde bude naše dítě umístěné v rámci předškolního zařízení. Neexistuje gen pro zlobení, gen pro známky ani gen pro závislosti. Například úzkostnost jako osobnostní rys člověka může být výsledkem vrozené lability nervové soustavy a opakovaných frustrací v dětském věku. Proto osobnost učitele v předškolním zařízení je tak důležitá pro zdárný rozvoj dítěte. Učitel, i přestože nemá v této oblasti jednoznačně vymezenou roli, má mimořádně velkou odpovědnost, a to při kontaktu v podstatě se všemi dětmi. Různé odchylky od psychického vývoje mohou zůstat často bez povšimnutí v prostředí, ve kterém dítě žije. Předškolní zařízení popřípadě rodina nemusí věnovat dostatečnou pozornost těmto odchylkám. Proto je vhodné, aby učitel věnoval pozornost vývojovému stavu dítěte, a to nejen v oblasti stavu fyzického, ale též psychického, sociálního a emočního.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Porovnání vlivu státních a soukromých mateřských škol na psychický vývoj a školní zralost dětí zpracovala samostatně a použila jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE ¹

V českých zemích se začíná rozvíjet předškolní výchova na přelomu 18. a 19. století. Původně pouze pečovatelské instituce jako opatrovny, dětské zahrádky apod., začali být provázány postupnou snahou uplatnit vedle pečovatelské funkce i výchovně vzdělávací obsah. V roce 1869 začíná opravdová historie mateřské školy jako instituce veřejné předškolní výchovy, kdy vznikl **školský zákon**. Ten umožňoval, aby při obecných školách vznikly školy pro „opatrování, vychovávání a vyučování dětí, ke škole ještě nepovinných“. V tomto roce vznikla první česká mateřská škola u sv. Jakuba v Praze. V roce 1872 ministerský výnos o mateřských školách a ústavech jim příbuzným rozlišuje tři instituce: mateřskou školu, opatrovnu a jesličky. Mateřské školy měli stejný úkol jako dnes. Přijímali děti od 3 do 6-ti let, doplňovali rodinnou výchovu a připravovali děti po stránce tělesné, smyslové i duševní na další vzdělávání. Opatrovny přijímali také děti od 3 let, děti se zde ale nepřipravovali na další vzdělávání. Jesličky podléhaly zdravotním pravidlům, byly pro děti do 3 let.

V období mezi světovými válkami mateřské školy navštěvovalo přibližně 20% předškolních dětí. Od roku 1948 (Zákon o úpravě jednotného školství č.95/1948 Sb.) se staly mateřské školy prvním článkem školské soustavy a jejich počet rostl. Tato předškolní zařízení pracovala podle osnov. Ty se postupně upravovali a doplňovali.

Změna nastala v roce 1991, kdy předškolními zařízeními byli pouze mateřská škola a speciální mateřská škola pro děti zpravidla od 3 do 6-ti let.

Počty mateřských škol se od poloviny osmdesátých let mírně zvyšovaly, ale pak pozvolna klesly (o 2,3% v letech 1985 – 1988). Toto klesání koresponduje se snižováním porodnosti. Nebyl to sice jediný důvod, který vedl k poklesu, ale byl důležitý.

---

¹ Síť zařízení denní péče o děti předškolního věku v ČR, Věra Kuchařová, Kamila Svobodová

2 MOŽNOSTI PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

V dnešní „moderní době“ mají rodiče na výběr, kam mohou zařadit svého malého předškoláka. Mezi některé možnosti patří mateřské školy, dětské skupiny, speciální mateřské školy, hlídání dětí v domácnosti apod. Pro rozvoj malého dítěte je velmi důležitý kontakt s ostatními lidmi a se svými vrstevníky. „Předškolní dítě po třetím roce (a již velmi zřetelně po čtvrtém roce) za normálních okolností překračuje hranice svého rodinného okruhu a k vědomí vlastního „já“, tj. ke své identitě, přidává nový významný prvek – vztah k druhým dětem, ke svým vrstevníkům, ke své generaci.“ (Co, kdy a jak ve výchově dětí, str. 48) V tomto věku děti vyžadují pozornost od svých vrstevníků, vyhledávají jejich pozornost a přirozeně „bojují“ o své postavení. Dětem se rozvíjí pro-socialní schopnosti, jsou to např. spolupráce, družnost, obětavost, tolerance, soucit, soustrast. „Pokud máte možnost potkávat děti z mateřské školy, jak jdou s paními učitelkami na procházku, zastavte se, prosím, a chvíli se dívejte a poslouchajte. Pusa se jim nezastaví! Co ty si toho mají co napovídat! Vnímají daleko více jedno druhé než své okolí, takže pro samou společenskou zábavu by došly kdoví kam, kdyby je dobré paní učitelky nevedly a nehlídaly.“ (Co, kdy a jak ve výchově dětí, str. 49)

2.1 STÁTNÍ A SOUKROMÉ MATEŘSKÉ ŠKOLY

Mateřské školy jsou velmi svazovány různými vyhláškami. Výstavba mateřské školy se tím vyšvihne do závratných částek. V případě, že se jedná o soukromou mateřskou školu, na její zřízení je potřeba dotací a grantů. Ceny, které se za dítě v soukromé školce v Brně pohybují od 6.000,- do 10.000,- Kč, se mi po propočtu nákladů zdají adekvátní. Ceny se liší podle počtu dětí, které se školka rozhodne přijmout.

Vyhláška č. 410/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých. Tato vyhláška stanoví hygienické požadavky na prostorové podmínky, vybavení, provoz, osvětlení, vytápění, mikroklimatické podmínky, zásobování vodou a úklid mateřských škol zařazených do rejstříku škol a školských zařízení. Pro účely této vyhlášky se rozumí dítětem předškolního věku fyzická osoba, která nezačala povinnou školní docházku. Podmínky na prostory pro pobyt dětí předškolního věku musí být nejméně 30 m² na dítě. Pozemek musí být oplocen. Plocha dětského hřiště musí činit nejméně 4 m² na 1 dítě (dle §3 odst. 1).

Prostorové podmínky a vnitřní uspořádání a zařízení pro děti předškolního věku a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí předškolního věku musí umožňovat volné hry dětí jejich odpočinek, osobní hygienu s otužováním a tělesná cvičení. Na 1 dítě musí plocha denní místnosti užívané jako herna a ložnice činit nejméně 4 m², je-li ložnice stavebně oddělená, musí plocha denní místnosti činit nejméně 3 m² na 1 dítě. Plocha na 1 lehátko nebo lůžko pro spánek musí činit nejméně 1,7 m² na 1 dítě a lehátko nebo lůžko musí odpovídat normovým hodnotám. Prostor pro ukládání lehátek a lůžkovin musí umožňovat jejich řádné provětrávání a oddělené uložení lůžkovin pro každé dítě (§4 ods.1).

Pro většinu zrakových činností v zařízení i provozovnách pro výchovu a vzdělávání se vyžaduje směr osvětlení zleva a shora, místění řad svítidel u umělých osvětlovacích soustav rovnoběžně s okenní stěnou nad levý okraj lavic. Výška horizontálních srovnávacích rovin pro návrh a posouzení osvětlení místa zrakového úkolu u denního osvětlení v zařízeních pro děti předškolního věku je 0,45 m nad podlahou (§15).

Dále uvedené zařízení musí mít zajištěnu dodávku tekoucí pitné vody podle zvláštního právního předpisu. Z kapacitních hledisek musí dodávka splňovat požadavky na 1 dítě v předškolním věku a musí být k dispozici nejméně 60 l vody na den (§ 20). Výměna lůžkovin v zařízeních pro děti předškolního věku se provádí nejméně jednou za 3 týdny, výměna ručníků jednou za týden, v případě potřeby ihned. Použité lůžkoviny se nesmí třídit v ubytovacích a pobytových místnostech a ukládají se do vhodných transportních obalů (§23).

2.2 DĚTSKÉ SKUPINY

Otevřít si mateřskou školu je pro firmy velice náročné. Jak finančně, časově, tak i z hlediska odborníků, kteří mohou v tomto sektoru pracovat. Pro matky po mateřské dovolené bývá problém sehnat mateřskou školu takovou, aby mohla bez problému nastoupit do práce. Právě z těchto uvedených důvodů začali firmy budovat tzv. „Dětské skupiny“. Náročnost na zřízení není tak velká, jako na mateřské školy. Tím se stává levnější a dostupnější. Firmy, které mají prostor přímo v areálu zbudovat dětskou skupinu, mohou nabídnout svým zaměstnancům velký benefit. Zaměstnanci odpadá doprava dítěte do školky a ze školky, jelikož jej veze na stejné místo, kde sám pracuje.

2.2.1 Základní informace

Základní informace k této problematice čerpám zejména z portálu Ministerstva práce a sociálních věcí². „**Konkrétní podmínky poskytování tohoto typu péče o děti nejsou stanoveny žádným právním předpisem**, ani nejsou na tuto činnost poskytovány dotace z veřejných rozpočtů. V praxi to znamená, že žádný zvláštní právní předpis nestanoví, o kolik dětí může pečovat jedna pečující osoba, o kolik dětí může být pečováno v jednom okamžiku současně, jakou odbornou způsobilost má pečující osoba prokázat, neřeší otázku pojištění odpovědnosti za škodu na zdraví či majetku, nestanoví ani, zda má být o děti pečováno na základě určitého programu či plánu činnosti. Stanovení těchto podmínek poskytování služby je čistě na poskytovateli této služby, neboť mu takovou povinnost žádný právní předpis neukládá. Pokud potenciální poskytovatel hodlá poskytovat takovýto typ péče v rámci občanského sdružení či obecně prospěšné společnosti, měl by postupovat v souladu s právními předpisy, které tuto oblast upravují, tj. zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, a o změně a doplnění některých zákonů. Případně obrátit se s žádostí o informace v případě občanských sdružení na Ministerstvo vnitra a v případě obecně prospěšných společností na Ministerstvo spravedlnosti.“ Se žádostí o stanoviska je třeba se obrátit na příslušné orgány: stavební předpisy, hygienické, provozní a prostorové podmínky, požární předpisy a péče o památky. „**Postup v praxi:** Příslušný subjekt se před zahájením poskytování služeb péče o děti v režimu obecných právních předpisů obrátí na stavební úřad, který doporučí, jak dále postupovat. Tzn., jaké úpravy prostor by bylo vhodné provést a jaké další subjekty je nezbytné požádat o stanoviska z toho důvodu, aby se mohl v této věci vyjádřit a prostory pro péči o děti schválit. Těmito dalšími subjekty jsou zejména osoby odborně způsobilé v požární ochraně, orgány ochrany veřejného zdraví, tj. krajské hygienické stanice a případně další subjekty, např. státní orgán památkové péče.“

---

² <http://www.mpsv.cz/cs/13500#3>

2.2.2 Služba hlídání a péče o dítě v dětské skupině³

MPSV ve spolupráci s ostatními příslušnými rezorty připravuje novou právní úpravu vymezující konkrétní podmínky pro tento typ služby, kterou definují jako služba hlídání a péče o dítě v dětské skupině. Podmínky jsou nastaveny tak, aby zajišťovaly kvalitu péče a zároveň byly dosažitelné pro široký okruh poskytovatelů. **V připravované právní úpravě jsou navrženy níže uvedené konkrétní podmínky, které se však ještě mohou v průběhu legislativního procesu změnit. Do doby účinnosti zákona nejsou tyto podmínky závazné, avšak poskytovatelé služeb péče o děti v režimu obecných právních předpisů se jimi mohou inspirovat.** Služba hlídání a péče o dítě v dětské skupině spočívá v pravidelné péči o dítě ve věku od šesti měsíců do zahájení povinné školní docházky mimo domácnost dítěte, v kolektivu dětí, mimo režim předpisů o školách a školských zařízeních. Služba nezajišťuje vzdělávání dítěte, ale dítěti se poskytuje výchovná péče zaměřená na rozvoj schopností dítěte a jeho kulturních a hygienických návyků přiměřených věku dítěte v souladu s konceptem výchovy a péče o dítě.

2.2.3 Podmínky pro zřízení

Okruh možných poskytovatelů služby:

- fyzické osoby jakožto zaměstnavatelé,
- právnické osoby jakožto zaměstnavatelé, obce, kraje, občanská sdružení, církevní právnické osoby, obecně prospěšné společnosti,
- stát, tzn. organizační složky státu jakožto zaměstnavatelé

Úhrada služby:

- služba bude poskytována za úhradu ze strany rodiče stanovenou poskytovatelem, s možností nestanovení úhrady podle důvodů uvedených ve vnitřních pravidlech pro poskytování služby zpracovaných poskytovatelem
- služba bude poskytována na nekomerčním základě a jejím účelem nebude generování zisku

---

³ <http://www.mpsv.cz/cs/13500#3>

- za poskytování služby tedy bude moci poskytovatel přijmout úhradu maximálně ve výši zřizovacích a provozních nákladů na poskytnutí služby (mezi které se řadí i mzdové náklady na mzdy pečujících osob)

Povinnosti poskytovatele:

- uzavřít před zahájením poskytování služby pojistnou smlouvu pojištění odpovědnosti za škodu trvajících po celou dobu poskytování služby,
- zpracovat vnitřní pravidla, která upraví provozní otázky poskytování služby,
- koncept výchovy a péče, který vymezuje základní požadavky a podmínky pro péči a výchovu dětí s cílem zajistit kvalitu služby a rozvíjet schopnosti dítěte a jeho kulturní a hygienické návyky přiměřené věku dítěte, a poskytovat péči v souladu s tímto konceptem,
- uzavřít s rodičem dítěte písemnou smlouvu o poskytování služby,
- vést průběžnou evidenci dětí, kterým je služba poskytována,
- dodržet specifické podmínky uvedené v následujících odstavcích

Osobní způsobilost pečujících osob, kterými poskytovatel zajistí výkon služby:

- úplná způsobilost k právním úkonům,
- zdravotní způsobilost k výkonu práce péče o dítě,
- bezúhonnost,
- odborná způsobilost, u které je možno volit z následujících:
  - vzdělání všeobecné sestry, zdravotnického asistenta, ošetřovatele, porodní asistentky, zdravotně-sociálního pracovníka nebo zdravotnického záchranáře podle zvláštního právního předpisu,
  - vzdělání sociálního pracovníka nebo pracovníka v sociálních službách podle zvláštního právního předpisu,
  - vzdělání učitele mateřské školy nebo učitele prvního stupně základní školy podle zvláštního právního předpisu,
  - profesní kvalifikace chůvy pro děti do zahájení povinné školní docházky podle zvláštního právního předpisu,
  - odborná kvalifikace podle zvláštního právního předpisu

Nejnižší počet pečujících osob v dětské skupině:

- o nejvíce 6 dětí současně v dětské skupině pečuje nejméně 1 pečující osoba,
- o 7 až 24 dětí současně v dětské skupině pečují nejméně 2 pečující osoby,
- v případě, že se v dětské skupině pečuje o nejméně 13 a nejvíce 24 dětí současně a alespoň jedno z těchto dětí je mladší dvou let, pečují v dětské skupině nejméně 3 pečující osoby.

Nejvyšší počet dětí v jedné dětské skupině:

- současně může být v jedné dětské skupině nejvíce 24 dětí
- poskytovatel má možnost s ohledem na aktuální i měnící se poptávku poskytovat službu hlídání a péče o dítě ve více dětských skupinách (i s menším počtem dětí) současně

Hygienické požadavky stanovené na prostorové podmínky a provoz:

- Poskytovatel musí splňovat minimální standard hygienických požadavků na prostorové podmínky a provoz v prostorech, v nichž bude služba hlídání a péče o dítě v dětské skupině poskytována, v tomto rozsahu: Služba hlídání a péče o dítě v dětské skupině musí být poskytována v místnostech, kterými se podle zvláštního právního předpisu⁶⁾ rozumí byt, obytná nebo pobytová místnost. Místnosti musí být umístěny tak, aby byla zajištěna jejich dostupnost, odpovídající osvětlení a mikroklimatické podmínky. Vybavení musí odpovídat požadavkům a potřebám dětí. Součástí musí být vybavením a věku dětí vyhovující hygienické zařízení. Vybavenost místností musí odpovídat věku a počtu dětí a musí být uzpůsobena tak, aby se dalo co nejvíce předcházet úrazům a poraněním nebo jiným újmám na zdraví. Ve všech místnostech musí být zajištěn odpovídající denní úklid. Poskytovatel musí zajistit možnost pobytu a her dětí na veřejném hřišti či v přírodě. K dispozici musí být lékárnička k ošetření drobných poranění.
- V případě, že je pečováno o více než 4 děti současně, musí poskytovatel zajistit nad minimální standard stanovený v předchozím odstavci, aby k dispozici byla místnost pro pobyt a pro odpočinek dětí, odpovídající počet WC a umyvadel přizpůsobených věku dětí a rovněž možnost osprchování dětí a v případě potřeby prostory k přebalování, kuchyň či kuchyňský kout s příslušným vybavením a šatna. Místnosti pro pobyt a pro odpočinek musí zahrnovat na dítě plochu minimálně o velikosti 3m².
- V případě, že je pečováno o více než 12 dětí současně, vztahují se na prostory, v nichž bude služba hlídání a péče o dítě v dětské skupině poskytována, povinnosti

stanovené v § 7 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví a v prováděcí hygienické vyhlášce

Podmínky týkající se stravování a zdraví:

- stravování dítěte je zajišťováno poskytovatelem⁷⁾ nebo rodičem dítěte⁸⁾
- po dobu poskytování služby hlídání a péče o dítě v dětské skupině zajistí poskytovatel pro děti odpovídající pitný režim
- hlídání a péče o dítě v dětské skupině lze poskytovat pouze dítěti, které se podrobilo zákonem uloženým pravidelným očkováním, nebo které má doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci;
- při výskytu zdravotních problémů nebo příznaků onemocnění u dětí v dětské skupině musí pečující osoba zajistit bezodkladně informování a předání dítěte rodiči nebo zajistit jeho lékařské ošetření;
- ve všech místnostech, ve kterých je poskytována služba hlídání a péče o dítě v dětské skupině, je zakázáno kouření;
- stanovuje se zákaz vstupu osob, které jsou zjevně pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek, do prostor, v nichž je poskytována služba hlídání a péče o dítě v dětské skupině

2.3 MONTESSORI⁴

„Uvolněte potenciál dítěte, a proměníte ho ve svět.“ - Maria Montessori

Tvůrkyní „Montessori metody vzdělávání“ je doktorka Maria Montessori (1870 – 1952).

Cíle montessori jsou vychovat samostatné, schopné, odpovědné a přizpůsobivé občany. Učení probíhá za pomoci smyslů. Studenti se učí opakovaným používáním praktických materiálů a spoluprací s ostatními. Učitel je rádce a spolehlivý partner. „Na jednotlivce se hledí jako na celek. Tělesné, emoční, společenské, estetické a poznávací potřeby a zájmy jsou neoddělitelné a mají stejnou důležitost. Respekt k sobě, k ostatním, k prostředí a životu je nutný pro rozvoj svědomitého přístupu k lidem a planetě.“ (www.montessori.cz)

---

⁴ www.montessori.cz

Dítě si samo vybírá, co, kdy, kde a s kým chce dělat. Každé dítě je naladěno jinak, učitel nemá „vnucovat“ dětem předepsanou látku, má jim nabídnout možnosti k výběru. Každé dítě si vybere, co jej zrovna zajímá a tím se zabývá. Neznamená to ale, že by dítě bylo ponecháno bez pedagogického dozoru. Učitel se o dítě zajímá, pomáhá mu a dbá na to, aby dítě dokončilo práci, kterou si vybralo.

Primárním cílem programu je dosáhnout plného potenciálu dítěte ve všech oblastech života. „Holistické kurikulum pod vedením speciálně připraveného učitele umožňuje dítěti zažívat radost z učení, mít čas radovat se z postupu a zajistit vývoj sebevědomí a poskytnout zkušenosti, ze kterých děti vytvářejí své znalosti.“ (www.montessori.cz)

Maria Montessori vytvořila pomůcky, které stimulují smysly, postupují v logické řadě a mají v sobě zabudovanou kontrolu správnosti.

Vyučující tvoří prostředí třídy, je zdrojem informací, vzorem, předvádí učební pomůcky, dokumentuje a pečlivě pozoruje chování a vývoj každého dítěte. Učitel funguje jako zprostředkovatel znalostí. Ve třídách jsou děti různých věkových skupin, navzájem se doplňují a pomáhají si. Rozvíjí si tím smysl pro vzájemnou spolupráci.

"Hlavním úkolem připraveného prostředí je v co největší míře učinit rostoucí dítě nezávislým na dospělých." Marie Montessori, Tajuplné dětství

"Je jen jeden způsob pozorování: děti musí mít možnost vyjádřit se, a ukázat tak své potřeby a postoje, které by jinak zůstaly skryty nebo potlačeny v prostředí, jež nedovoluje chovat se spontánně. Pozorovatel musí mít přirozeně co pozorovat, a tak jako musí být vycvičen ve schopnosti vidět a rozpoznávat objektivní pravdu, musí také mít k dispozici děti umístěné v takovém prostředí, které jim umožní projevit jejich přirozené rysy." Marie Montessori, Objevení dítěte

Tradiční versus Montessori vzdělávání⁵

Tradiční	Montessori
Učebnice, tužky, pracovní sešity.	Připravené kinestetické materiály se zapracovanou kontrolou chyby. Zvláště vytvořené referenční materiály.
Práce a učení bez zdůraznění sociálního rozvoje.	Práce a učení odpovídá stupni vývoje dítěte.
Úzké učební osnovy.	Jednotné, mezinárodně vytvořené osnovy.
Čas rozdělený do bloků, hodinové lekce.	Integrované předměty, učení založené na vývojové psychologii.
Jednotlivé předměty.	Nepřerušované pracovní cykly.
Třída s dětmi jednotného věku.	Třída s dětmi různého věku.
Studenti pasivně a tiše sedí za stolem.	Studenti jsou aktivní, hovoří nebo spontánně pracují potichu, mají volnost pohybu.
Student se přizpůsobuje potřebám školy.	Škola se přizpůsobuje potřebám studenta.
Student získává pomoc specialisty mimo školu.	V ideálních případech přichází specialista za studentem.
Vysvědčení se soustředí na výsledek.	Hodnocení podle vývoje, přehled zvládnutých dovedností. <i>By Tim Duax, Ph.D. Montessori Education Researcher</i>

2.4 HODNOCENÍ PŘEDŠKOLNÍCH DĚTÍ

V této kapitole bych se chtěla zaměřit na hodnocení předškolních dětí. Na rozdíl od školy, kde děti dostávají za své výkony známky, v mateřské škole se tímto způsobem nehodnotí.

---

⁵ www.montessori.cz

Typy hodnocení (třídění podle Kratochvílové 2011, s. 26-31)

1) Z hlediska zaměřenosti a připravenosti

- a) **Hodnocení bezděčné** – jde o hodnocení, které je povrchní, spíše pocitové. Hodnotícími výroky jsou zpravidla: „líbí se mi“, „nelíbí“, „to je hezké“ atd. Často bývá doplněno neverbálnímu projevy. Právě gesta, mimika tón hlasu jsou pro děti předškolního věku velmi důležité. Je tedy potřeba zamýšlet se nad tím, jak ovlivňují „pocity učitele“ sebepojetí dítěte.
- b) **Hodnocení záměrné** – učitel jej využívá záměrně, aby dítěti podal informaci o jeho chování či výsledcích. Slouží dítěti k uvědomění si dané situace, její pozitiv, k případné potřebě změnit či korigovat chování nebo výsledky.

2) Z hlediska procesu učení

- a) **Formativní hodnocení** – poskytuje dítěti informaci o tom, jak probíhá jeho vývoj, učení, ale také průběh hry či jeho činnosti. Dává mu zpětnou vazbu o jeho pokrocích, motivuje jej dalšímu rozvoji. Např.: „Dnes se ti daří nakreslit mnohem rovnější čáru než minule.“
- b) **Hodnocení výsledku** – je zaměřeno na produkty, v případě dítěte předškolního věku jde zpravidla o výkresy, stavby, úklid hraček nebo oblečení.

3) Z hlediska času

- a) **Vstupní hodnocení** – jde o hodnocení například při vstupu dítěte do mateřské školy či na začátku školního roku. Jeho smyslem je získat o dítěti informace pro stanovení odpovídajících (individuálních) cílů jeho rozvoje.
- b) **Průběžné hodnocení** – učitel jej používá v průběhu školního roku, aby si ověřil, zda dítě dosahuje cílů vzdělávání, případně aby korigoval tyto cíle či metody vzdělávání.
- c) **Sumativní (závěrečné) hodnocení** – uskutečňuje se vždy po určité etapě vzdělávání, například po ukončení tematické části, na konci školního roku, v pololetí apod.

4) Z hlediska vztahové formy

- a) **Normativní hodnocení** – jde v podstatě o hodnocení výkonů dětí jejich porovnáváním. Při tomto hodnocení se učitel stanovuje pomyslný žebříček (kdo je první či nejlepší, kdo poslední či nejhorší apod.).

b) Kriteriaální hodnocení – při tomto hodnocení se hodnotí výkon dítěte či jeho chování podle nějakého měřítka – kritéria. Neporovnává tedy děti mezi sebou, ale pomáhá dítěti s utvářením obrazu sebe samého.

Funkce hodnocení:

1) Funkce poznávací (informativní) – hodnocení poskytuje dítěti dostatek konkrétních informací, aby se mohlo lépe orientovat ve svých dovednostech, se zaměřením na silné stránky jeho osobnosti. Učiteli by mělo poskytovat informace o tom, zda se dítě vyvíjí vzhledem ke stanoveným cílům. Např.: „Vidím, že pokládáš kostky přesně jednu na druhou, takže ti nepadají.“

2) Funkce korektivně-konativní – hodnocení dítěti ukazuje, jak zlepšit svoje výkony. Např.: „Tuto část jsi už vystříhl přesně podle čáry.“

3) Funkce motivační – hodnocení pobízí k lepším výkonům a neodrazuje dítě od učení. Např.: „Dnes se ti podařilo postavit domeček přesně podle návodu. Věřím, že zítra už zvládneš i ten hrad.“

4) Funkce rozvíjející – hodnocení působí na celkový rozvoj osobnosti dítěte, utváří se tím jeho sebepojetí, hodnocení sebe sama.

„Jak říká Rámcový vzdělávací program, „v předškolním vzdělávání se nejedná o hodnocení dítěte a jeho výkonů ve vztahu k dané normě ani o porovnání jednotlivých dětí a jejich výkonů mezi sebou.“ Výsledkem a snahou celého vzdělávání v mateřské škole je, „aby si dítě útlého věku osvojilo základy klíčových kompetencí, a získávalo tak předpoklady pro své celoživotní vzdělávání.“ (Hodnocení výsledků předškolního vzdělávání) Hlavně se jedná o kompetence k učení, řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, činnostní a občanské.

Klíčové kompetence	Kompetence dítěte ukončujícího předškolní vzdělání
Kompetence k učení	<ul style="list-style-type: none"> - Soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje a užívá při tom jednoduchých pojmů, znaků a symbolů. - Získanou zkušenost uplatňuje v praktických situacích a v dalším učení. - Má elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky,

	<p>který ho obklopuje, o jeho rozmanitostech a proměnách; orientuje se v řádu a dění v prostředí, ve kterém žije.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klade otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje; chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí; poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo. - Učí se nejen spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnosti a záměrně si zapamatuje; při zadané práci dokončí, co započalo; dovede postupovat podle instrukcí a pokynů, je schopno dopracovat se k výsledkům. - Odhaduje své síly, učí se hodnotit svoje osobní pokroky i oceňovat výkony druhých. - Pokud se mu dostává uznání a ocenění, učí se s chutí.
Kompetence k řešení problémů	<ul style="list-style-type: none"> - Všímá si dění i problémů v bezprostředním okolí, přirozenou motivací k řešení dalších problémů a situací je pro něho pozitivní odezva na aktivní zájem. - Řeší problémy, na které stačí; známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně (na základě nápodoby či opakování), náročnější s oporou a pomocí dospělého. - Problémy řeší na základě bezprostřední zkušenosti; postupuje cestou pokusu a omylu, ptá se, zkouší, experimentuje; spontánně vymýšlí nová řešení problémů a situací, hledá různé možnosti a varianty (má vlastní, originální nápady); využívá při tom dosavadních zkušeností, fantazii a představivost. - Při řešení myšlenkových i praktických problémů užívá logických, matematických i empirických postupů; pochopí jednoduché algoritmy řešení různých úloh, situací a využívá je v dalších situacích. - Zpřesňuje si početní představy, užívá číselných a matematických pojmů, vnímá elementární matematické souvislosti. - Rozlišuje řešení, která jsou funkční (vedoucí k cíli), a řešení, která

	<p>funkční nejsou; dokáže mezi nimi volit.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Chápe, že vyhybat se řešení je naopak výhodou; uvědomuje si, že svou aktivitou a iniciativou může situaci ovlivnit. - Pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu, nebojí se chybovat.
Komunikativní kompetence	<ul style="list-style-type: none"> - Ovládá řeč, hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog. - Dokáže se vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky (řečovými, výtvarnými, hudebními, dramatickými apod.). - Domlouvá se gesty i slovy, rozlišuje některé symboly, rozumí jejich významu i funkci. - V běžných situacích komunikuje bez zábran a ostychu s dětmi i s dospělými; chápe, že být komunikativní, vstřícný, iniciativní a aktivní je výhodou. - Ovládá dovednosti předcházející čtení a psaní. - Své jazykové a řečové dovednosti je schopno dále zdokonalovat, rozšiřovat svou slovní zásobu a aktivně ji používat k dokonalejší komunikaci s okolím. - Dovede využít informativní a komunikativní prostředky, se kterými se běžně setkává (knížky, encyklopedie, počítače, audiovizuální technika, telefon atp.). - Ví, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jim učit; má vytvořeny elementární předpoklady k učení se cizímu jazyku.
Sociální a personální kompetence	<ul style="list-style-type: none"> - Samostatně rozhoduje o svých činnostech, umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej. - Uvědomuje si, že za sebe i své jednání zodpovídá a nese důsledky.

	<ul style="list-style-type: none"> - Dětským způsobem projevuje citlivost a ohleduplnost k druhým, pomoc slabším, rozpozná nevhodné chování; vnímá nespravedlnost, ubližování, agresivitu a lhostejnost. - Ve skupině se dokáže prosadit, ale i podřít, při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje; v běžných situacích uplatňuje základní společenské návyky a pravidla společenského styku; je schopné respektovat druhé, vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy. - Napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, které nachází ve svém okolí. - Spolupodílí se na společenských rozhodnutích; přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti; dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a přizpůsobuje se jim. - Při setkání s neznámými lidmi či v neznámých situacích se chová obezřetně; nevhodné chování i komunikaci, která je mu nepříjemná, umí odmítnout. - Chápe, že nespravedlnost, ubližování, ponižování, lhostejnost, agresivita a násilí se nevyplácí a že vzniklé konflikty je lepší řešit dohodou; dokáže se bránit projevům násilí jiného dítěte, ponižování a ubližování.
Činnostní a občanské kompetence	<ul style="list-style-type: none"> - Svoje činnosti a hry se učí plánovat, organizovat, řídit a vyhodnocovat. - Dokáže rozpoznat a využívat vlastní silné stránky, poznávat svoje slabé stránky. - Odhaduje rizika svých nápadů, jde kurážně za svým záměrem, ale také dokáže měnit cesty a přizpůsobovat se daným okolnostem. - Chápe, že může o tom, co udělá, rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také odpovídá. - Má smysl pro povinnost ve hře, práci i učení, k úkolům a povinnostem přistupuje odpovědně; váží si práce i úsilí druhých.

	<ul style="list-style-type: none"> - Zajímá se o druhé i o to, co se kolem děje, je otevřeně aktuálnímu dění. - Chápe, že zájem o to, co se kolem děje, činnost, pracovitost a podnikavost jsou přínosem a že naopak lhostejnost, nevšímavost, pohodlnost a nízká aktivita mají svoje nepříznivé důsledky. - Má základní dětskou představu o tom, co je v souladu se základními lidskými hodnotami a normami i co je s nimi v rozporu, a snaží se podle toho chovat. - Spoluvytváří pravidla společenského soužití mezi vrstevníky, rozumí jejich smyslu a chápe potřebu je zachovávat. - Uvědomuje si svá práva i práva druhých, učí se je hájit a respektovat; chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu. - Ví, že není jedno, v jakém prostředí žije, uvědomuje si, že se svým chováním na něm podílí a že jej může ovlivnit. - Dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, chová se zodpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné okolní prostředí (přírodní i společenské).
--	---

Zdroj: Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělání. Věstník MŠMT, sešit 2, ročník LXI, únor 2005, s. 9-11.

Měli bychom si dítěte všimnout při jeho hře. Projektuje do ní své poznatky o světě, napodobuje chování rodičů apod. V zaujetí hrou můžeme pozorovat schopnost soustředění dítěte. Dále můžeme sledovat úroveň jeho hrubé i jemné motoriky a úroveň řečového projevu. Pokud učitelka mateřské školy zjistí, že se některému z dětí nedaří začlenit do kolektivu, může na to reagovat například následujícím způsobem: „Jirka je introvert a je poměrně plachý, takže si mnohdy hraje sám a příliš nekomunikuje s ostatními dětmi. S rodinou často pobývá v přírodě, jezdí s otcem na ryby. Učitelka se v rámci tématu „voda“ rozhodla, že jej požádá o pomoc při procházce k rybníku. Obracela se na Jirku s dotazy na názvy květin, rostlin a při zkoumání vody pod mikroskopem také s informacemi o vodním živočišstvu. Děti byly překvapené, kolik má informací. Postupně se ho samy ptaly na jeho názory a zvaly ho ke hře. U Jirky se takto začaly rozvíjet sociální dovednosti a krok za krokem získával jistotu v komunikaci s dětmi i ve svých rozhodnutích.“ (*Hodnocení výsledků před-*

školního vzdělávání) „Přijímá-li učitel dítě pozitivně, dává mu najevo, že si ho váží, bude se tak také samo vidět. Učitel má zásadní vliv na utvářející se sebepojetí dítěte.“ (*Dítě v osobnostním pojetí*)

Mohli bychom vyvodit dva okruhy znalostí učitele, jež mu mohou být nápomocny:

- aby mohl učitel zmapovat, ve které vývojové fázi se dítě nachází a jaké jsou jeho potřeby, potřebuje znalosti vývojové psychologie;
- aby mohl vypracovat efektivní systém poznávání dítěte, dle něhož by cílevědomě sledoval jeho vývoj a pokroky v přímé návaznosti na rodinu, pomůže mu znalost pedagogické diagnostiky.

„Jedině tehdy, má-li pedagog potřebné informace (z jakého prostředí děti přicházejí, jaký byl jejich dosavadní vývoj, jaké jsou jejich schopnosti, co je motivuje, s čím mají problémy), může připravit podnětné prostředí a činnost, které pomohou každému dítěti v jeho vývoji.“ (*Hodnocení výsledků předškolního vzdělávání*)

Mezi metody poznávání dítěte patří pozorování, dotazník, anamnéza, rozbor dětských výtvorů, testy. Pozorování je základní a nezastupitelnou metodou, kterou dále dělíme na strukturované pozorování a nestrukturované. Strukturované je náročnější na přípravu, je třeba si vyhledat metodické materiály či stanovit oblasti pozorování. (viz Tabulka 1) Je to sice náročné na čas, ale při pozorování je výhodou zaznamenávání a vyhodnocení. Nestrukturované pozorování je snadné na přípravu, ale obtížné na zachycení a vyhodnocení záznamů. Dále bychom mohli pozorování rozdělit na náhodné, kdy učitel zaznamenává ty projevy chování, které ho překvapí (neadekvátní emocionální reakci, agresi apod.). Pozorováním záměrným se sledují spíše dosažené výsledky v projevech jednotlivých dětí. V mateřských školách se často uplatňuje osobní (vývojová) anamnéza. Používá se k zjištění údajů z prenatálního a perinatálního vývoje dítěte. Důležité informace jsou o průběhu těhotenství, porodu, poporodním vývoji apod. „Pohybová aktivita a celková roztěkanost, nesoustředěnost dítěte spolu s informací o dlouhém a těžkém porodu může upozornit na případný výskyt syndromu ADHD.“ (*Hodnocení výsledků předškolního vzdělání*) Rodinná anamnéza nám může doplnit osobní anamnézu, ukazuje na vztahy v rodině a výchovný styl. Jako další metodu bych chtěla uvést rozhovor, který může být tak jako dotazník, strukturovaný a nestrukturovaný. Rozbor dětských výtvorů, jejich kresby, pracovní listy, hra a pracovní činnosti. V kresbách jsme schopni pozorovat jejich umístění, vedení čar, téma, zpracování a nápaditost. Kresby postav jsou specifickým diagnostickým prostředkem

k odhalení vývojového stupně dítěte. Jako poslední diagnostickou metodu uvádím testy. „Rozlišují se testy standardizované psychologické, které jsou nástrojem k měření schopností, nadání, výkonů, postojů, zájmů, kognitivních funkcí, a testy pro pedagogické účely, jež jsou vytvářeny se záměrem dílčího poznání a jsou vytvářeny k posouzení stavu, pokroku nebo schopností a dovedností dosažených jednotlivcem nebo skupinou. Test pomáhá zjistit některé objektivní informace o dítěti, Ty jsou využitelné pro cílené vzdělávání i volbu efektivního působení na dítě.“ (*Hodnocení výsledků předškolního vzdělání*)

3 EMOČNÍ INTELIGENCE

Emoční inteligence je schopnost lidí zacházet s emocemi a spolupracovat s ostatními lidmi. „Pojem „emoční inteligence“ poprvé použili v roce 1990 psychologové Peter Salovey z Harvardovy univerzity a John Mayer z New Hampshireské univerzity. Byl použit pro popis emočních vlastností, které jsou důležité pro dosažení úspěchu. Patří k nim následující:

- vcítění
- vyjadřování a chápání pocitů
- ovládání nálady
- nezávislost
- přizpůsobivost
- oblíbenost
- schopnost řešení mezilidských problémů
- vytrvalost
- přátelskost
- laskavost
- úcta“

(Emoční inteligence dítěte a její rozvoj)

Lze ji dělit na:⁶

- intrapersonální:
  - znalost vlastních emocí,
  - ovládání vlastních emocí,
  - schopnost sebemotivace,
- interpersonální, která se někdy nazývá **sociální inteligence**.
  - empatie, schopnost vcítění se do emocí jiných lidí,

---

⁶ http://cs.wikipedia.org/wiki/Emo%C4%8Dn%C3%AD_kvocient

- schopnost přizpůsobit své jednání na základě emocí jiných lidí.

„Goleman (1997) v knize Emoční inteligence uvádí, že připravenost dítěte pro školní docházku závisí na nejzákladnější všech znalostí – na znalosti, jak se učit, vyjmenovává sedm nejdůležitějších aspektů této schopnosti:

- Sebevědomí. Dítě by mělo mít pocit, že plně kontroluje a dokáže zvládnout svoje pohyby, chování i okolní svět. Mělo by být přesvědčeno, že když se do něčeho pustí, setká se jeho snaha s úspěchem a dospělí mu v případě potřeby pomohou.
- Zvědavost. Pocit, že je dobré a zajímavé dovídat se nové věci a že učení je příjemné.
- Schopnost jednat s určitým cílem. Přání a schopnost ovlivňovat dění a jednat vytrvale. To souvisí s uvědomováním si vlastních schopností.
- Sebeovládání. Schopnost přizpůsobovat a ovládat vlastní chování způsobem odpovídajícím věku; smysl pro vnitřní sebekontrolu.
- Schopnost pracovat s ostatními. Tato schopnost je postavena na tom, jak dítě dotáže být chápáno ostatními a zároveň ostatním rozumět.
- Schopnost komunikovat. Přání a schopnosti si prostřednictvím slov vyměňovat myšlenky, pocity a představy. Tato vlastnost úzce souvisí s důvěrou dítěte v lidi kolem sebe a s příjemnými pocity plynoucími z činnosti sdílené s ostatními dětmi nebo s dospělými.

Schopnost spolupracovat a nalézat při společné činnosti rovnováhu mezi vlastními potřebami a potřebami ostatních.“

4 PSYCHICKÝ VÝVOJ DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

„Často se stane, že děti z obecné školy k našemu údivu reagují úplně jinak, než bychom čekali. Tím spíš v předškolním věku. Představme si nyní, že jsme někoho vyzvali k určitému jednání, a srovnajme si, jak to bude probíhat u dospělého člověka a u děcka: třeba výzva k nějakému dobročinnému skutku. U dospělého uvedeme nejdříve, komu je třeba pomoci, proč a jak. Vyprávíme mu, jaká je to bída, a snažíme se jej pro věc nadchnout a nakonec jej vyzveme k spolupráci. Postupujeme tedy přes tři stupně: první stupeň je informativní, vyvolává představy a pojmy. Druhý je citová spoluúčast, apelujeme na soucit. Třetí je volní (dobročinné) jednání. Pořadí je 1. myšlení, 2. cítění, 3. jednání. Je to pořadí zcela běžné v nejrůznějších životních situacích, např. prodeji zboží. Nejdříve se zboží předvede a uvádějí se jeho přednosti. Následuje snaha učinit je osobně nepostradatelným a konečně snaha uzavřít objednávku. Podobná situace má však u dítěte úplně jiný průběh. Příliš často přijde v rozhodném okamžiku „NE“. Pak se slibuje odměna nebo trest a tím se zřikáme výchovného působení. Postup kontaktu s okolím u dítěte a dospělého je přímo opačný: 1. Dítě se spoluúčastní na ději, při němž se přímo zapojí vůle. 2. Dítě se znovu vyvolá dětské hře, a ta vzniká citová vázanost. 3. V dítěti vzplane zájem, vzniknou otázky, do jeho vědomí vstoupí pozorování, které nakonec dá vznik představám a pojmům.“ (*Výchova v raném dětském věku*)

Hlavní činností, kterou se zabývají děti ve věku od 3 do 6-ti let je hra. Děti si začínají uvědomovat sami sebe, jsou velmi zvědavé, učí se řešit problémy různými způsoby a chtějí se učit novým věcem. V tomto věku dítě vydrží být pozorné cca 3 minuty, proto při vysvětlování nových věcí musíme myslet na jasné a stručné vyjadřování. „Nezapomeňte vždy dítěti říct, co může dělat, když mu říkáte, co dělat nesmí.“ (*Vývoj a výchova dítěte krok za krokem*) Dítě se začíná osamostatňovat, dokáže se samo obléci, najíst a zvládá každodenní hygienu.

V tomto věku je velice důležité myslet na vyváženou stravu dětí. Mění se jejich fyzické proporce, dochází k růstu dlouhých kostí a narůstá svalová hmota. Dítě by nemělo nosit těžké předměty, jelikož hrozí nebezpečí kýly. Pohybová aktivita pro děti je velice důležitá, aby si osvojili správné držení těla, pohyby a naučili se pracovat s nově nabytou svalovou hmotou.

4.1 SOCIÁLNÍ VÝVOJ

Předškolní dítě se osamostatňuje od rodiny. Ve 3 letech je vhodné dát dítě do školky, začíná se socializovat, učí se nové sociální role a určité normy chování. Aktivita, které dítě vyvíjí, mají svůj význam a umožňují dítěti prosadit se mezi vrstevníky.

„Děti ve 3 letech většinou mají své oblíbené kamarády a kamarádky, na které se těší a velice rády si s nimi hrají. Nehrají si odděleně, naopak spolu a dokonce se společnými cíly hry. V tomto věku, tedy od 3 do 6 let, se také utváří individualita a osobnost jedince. Vzniká takzvané vědomí vlastní identity, což je velice důležité pro pozdější zdravé sebevědomí dítěte. Sebehodnocení dítěte, je vzhledem jeho rozumovým schopnostem silně závislé na okolí a především rodičích. Dítě přijímá názory druhých nekriticky, ztotožnění se s rodiči slouží jako obohacení dětské identity. Právě v tomto věku převážně do 6 let jsou dítětem přebírány takzvané rodinné vzory. Podvědomě přebírá vzory chování rodičů. Jejich chování k sobě a k ostatním lidem, jejich komunikace, řešení problému a vyznávání citů to vše dítě podvědomě vnímá a valnou většinu chování přebírá a uplatňuje v pozdějším věku.“
(www.vemeste.cz)

4.2 MOTORICKÝ VÝVOJ

Motorika je souhrn pohybových dovedností. Pohyby dítěte jsou přesnější, elegantnější a hbitější. Je velmi důležité dbát na tělesnou aktivitu. Velmi dobré jsou hry s míčem, překážkové dráhy, kotrmelce, raketové hry (badminton, tenis) atd. Dítě dokáže dobře pozorovat a napodobovat dospělé. „Je to častý počátek rekreačních sportů, jako je lyžování, bruslení, jízda na kole. Pohybová koordinace se projevuje ve schopnosti plně samoobsluhy – dítě se samostatně obléká a svléká, uklízí a skládá si věci, zavazuje tkaničky, samostatně pečuje o svou hygienu.“ (*Raný psychický vývoj dítěte, str. 67*)

4.2.1 Jemná motorika

Jemná motorika jsou pohyby zápěstí a prstů. „V této době si dítě rádo hraje s různými materiály – plastelínou, knoflíky, kostkami, kamínky, látkou, korálky. Je stále jakoby okouzleno různými tvary, které rádo napodobuje, zvláště se zapojením hmatu (plastelína, hrnčířská hlína), různě je řadí, porovnává.“ (*Raný psychický vývoj dítěte*) Čím více malých hraček dítěti poskytneme, tím lépe se jemná motorika vyvine a rozvíjíme i dětskou fantazii.

4.2.2 Hrubá motorika

Hrubá motorika zahrnuje pohyby celého těla. Rozvíjet ji můžeme nejlépe chůzí, během, skákáním, hrou s míčem. U dětí bychom měli trénovat chytání a házení míče. Začíná se s velkým míčem, který není pro dítě tak náročné chytit. Postupem času a v návaznosti na zlepšení schopností dítěte, zmenšujeme velikost míče a tím nároky na dítě. Všechno se snažíme dítě naučit formou hry. Děti se rády učí, ale musí je to bavit. Návštěva dětského hřiště s průlezkami je pro rozvoj hrubé motoriky to nejlepší. V případě, že nemáme v okolí svého bydliště tuto možnost, alternativou je vytvoření „opičí dráhy“. Nebojte se a pobavte se na průlezkách se svými dětmi. Každý se začátku potřebuje ukázat cestu, kudy má jít.

5 ŠKOLNÍ ZRALOST

„Definice bylo napsáno poměrně hodně. Inspirováni těmito definicemi můžeme obecně školní zralost vymezit jako dosažení takového stupně vývoje (v oblasti fyzické, mentální, emocionálně-sociální), aby se dítě bylo schopno bez obtíží účastnit výchovně-vzdělávacího procesu; nebo alespoň bez větších obtíží, nejlépe s radostí a dychtivostí.“ (*Školní zralost: Co by mělo umět dítě před nástupem do školy*)

Nástup dítěte do Základní školy je mimořádnou událostí. Je to vstup do nové etapy vývoje. V tomto období bychom měli být hodně obezřetní, abychom nástup do Základní školy neuspěchali. Pokud by dítě ještě nebylo na školu připraveno, nezvládalo by výuku a úkoly, mohli bychom mu školu a učení zprotivit. Stále ještě platí, že se dítě rádo učí a poznává nové věci, když by se mu ve škole nedařilo, docílili bychom jen jeho nechuti ke škole. K posouzení školní zralosti je důležité posoudit tělesný vývoj a zdravotní stav, úroveň vyspělosti poznávacích funkcí, práce schopnosti a zralosti osobnosti.

5.1 ZÁPIS DO ŠKOLY

Legislativní úkony

„Zápis do školy je legislativním aktem (zákon č. 49/2009 Sb.). Zákonný zástupce tak plní svou povinnost přihlásit dítě k zápisu k povinné školní docházce, a to v době dané zákonem od 15. ledna do 15. února kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku. Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolen odklad. Podle platné legislativy v době vydání publikace povoluje odklad školní docházky o jeden školní rok ředitel školy, pokud dítě není tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte. Žádost musí být doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení nebo odborného lékaře. K plnění povinné školní docházky může být přijato i dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od září do konce června příslušného školního roku, je-li přiměřeně tělesně i duševně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce. Podmínkou přijetí dítěte narozeného v období od září do konce prosince k plnění povinné školní docházky je doporučující vyjádření školského poradenského zařízení; podmínkou přijetí dítěte narozeného od ledna do konce června jsou doporučující vyjádření školského poradenského zařízení a odborného lékaře, která k žádosti přiloží zákonný zástupce.

Diagnostika dítěte ze strany školy

Zápis je první příležitostí školy seznámit se s dítětem, posoudit, zda je na školu zralé, připravené. Měl by rozlišit děti, které jsou již pro zahájení školy způsobilé, a ty, pro které je vhodný odklad zejména z důvodu nezralosti, nepřipravenosti. Z tohoto hlediska zápis plní funkci depistážní, měl by však také plnit funkci preventivní; vysvětlit rodičům, v čem je dítě nevyzrálé a navrhnout možná řešení. Tím může být například doporučení k vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně, speciálně-pedagogickém centru, k logopedické péči, k zařazení do logopedické třídy, do přípravné třídy, do edukativně-stimulační skupiny v rámci MŠ nebo ZŠ. Každá škola volí formu, obsah i rozpětí zápisu podle svých potřeb a zkušeností. Na většině škol je ověřována vývojové úroveň schopností a dovedností potřebných pro zvládnutí trivია, pozornost je zaměřena také na sociální a emocionální zralost. Někde je však důraz kladen spíše na vědomosti dítěte. Obsahem zápisu škola dává veřejnosti na vědomí, co považuje za potřebné, aby dítě umělo, jak by mělo být na školu připraveno.

Informace pro rodiče a okolí, co je od dítěte očekáváno za dovednosti, vědomosti

Rodiče přichází s dítětem do školy s určitým očekáváním, jak zvládne požadavky zápisu, zda obstojí v plnění zadaných úkolů. Většina rodičů se informuje o tom, co se zhruba u zápisu požaduje a snaží se dítě alespoň částečně připravit – učí se s ním básničku, písničku, učí ho základní údaje (jméno, věk, bydliště), jmenovat číselnou řadu apod. Z praxe máme ověřeno, že požadavky kladené na dítě u zápisu významně ovlivňují předškolní výchovu v okolí školy. Forma a obsah zápisu do základní školy jsou pro rodiče i mateřskou školu informacemi, vodítkem, jakým směrem dítě rozvíjet. Pokud škola u zápisu ověřuje znalost byť jen části písmen a číslic, je velká pravděpodobnost, že rodiče a mateřské školy budou před zápisem vést děti k získání těchto vědomostí. Mechanicky naučené vědomosti však nejsou odrazem skutečné zralosti schopností potřebných pro čtení, psaní a počítání. V předškolním věku je důležité věnovat pozornost především těm schopnostem, na jejichž podkladě se v budoucnu potřebné dovednosti a vědomosti utvářejí. Pro čtení, psaní a počítání je třeba rozvíjen především řeč, zrakové a sluchové vnímání, prostorovou orientaci, grafomotoriku, základní matematické představy. Pokud jsou tyto schopnosti dobře rozvinuty, čtení a psaní, počítání při zahájení školní docházky nečiní větší obtíže.“ (*Školní zralost: Co by mělo umět dítě před nástupem do školy*)

5.2 GRAFOMOTORIKA, KRESBA⁷

Pro osvojení dovedností psaní má velký význam kreslení.

„Projevy nevyzrálosti jemné motoriky a grafomotoriky u dítěte v předškolním věku:

- nevyhledává činnost vyžadující obratnost a koordinaci jemných pohybů – nevyhledává stavebnice, mozaiky, rukodělné činnosti, popř. je v těch činnostech méně obratné
- může být méně obratné při každodenních činnostech, sebeobsluze
- nevyhledává kreslení, malování, příp. je dokonce odmítá
- linie kresby jsou často kostrbaté, vytlačené; čára bývá vedena nerovnoměrně, neplyne
- obsah kresby je oproti vrstevníkům chudší
- kresba odpovídá dítěti mladšího věku jak po stránce formální, tak i obsahové; kresba je hůře koordinovaná, oproti vrstevníkům chudší, jednodušší

Oslabení jemné motoriky a grafomotoriky může mít u dítěte ve školním věku za následek:

- obtížné osvojování tvarů písmen
- neplynulost tahů při psaní
- zvýšený tlak na podložku
- kolísání velikosti a sklonu písma
- celkově sníženou úpravu písemného projevu, někdy až nečitelnost
- sníženou rychlost psaní
- zvýšenou chybnost
- potíže při samostatném učení z vlastních zápisů

---

⁷ (Školní zralost: Co by mělo umět dítě před nástupem do školy)

Malé děti začínají kreslit přibližně stejným způsobem, ve stejné posloupnosti – od čáranic přes hlavonožce po mnohostrannost námětů kresby předškolního dítěte. S přibývajícím věkem se zdokonaluje znázornění námětů – přibývá detailů, kresba je realističtější, tvarovanější, proporcionálnější.

Sledované pracovní návyky při kreslení:

- držení těla
- držení psacího náčiní
- postavení ruky při kreslení a psaní
- uvolnění ruky, tlaku na podložku
- plynulost a způsob vedení čar

Vizuomotorika

Aby dítě mohlo kreslit a později psát, musí být schopno souhry (koordinace) zejména mezi okem a rukou – tedy vizuomotorické koordinace. Ta úzce souvisí s rozvojem jemné motoriky, grafomotoriky, zrakové diferenciací, zrakové analýzy a syntézy, prostorové orientace. Koordinace zraku a rukou má vliv na každodenní činnosti, sebeobsluhu, kreslení, psaní, zejména přepis textu a další.

Úroveň vizuomotoriky můžeme posoudit na tzv. jednotažných cvičích (Obrázek 1), kdy je stanoveno, kudy vede stopa. Při obkreslení musí dítě sledovat linii, směr vedení čáry. Při obtahování sledujeme i návyky při kreslení, formální provedení kresby. Snažíme se dítě vést k plynulému, nepřerušovanému pohybu tužky po papíře; nepodporujeme práci v krátkých úsecích, soustředěnou na přesné obtažení linie. Obtahujeme opakovaně, několikrát za sebou. Pokud dítě obtahování předloh zvládá, mohou sloužit jako uvolňovací cviky, umožňují i automatizaci pracovních návyků.

Lateralita

„Pokud dítě v předškolním věku při kreslení střídá ruce nebo pokud si z jakýchkoliv jiných důvodů nejsme jisti, která ruka je dominantní, Je vhodné zaměřit se na zjištění laterality ruky a oka. Všíáme si, která ruka je aktivnější, obratnější nebo zda dítě ruce vysloveně střídá.“ (*Školní zralost: Co by mělo umět dítě před nástupem do školy*)

5.3 ŘEČ

Řeč umožňuje rozvoj myšlení a ovlivňuje poznávání a učení. Má však i sociální aspekt, slouží k dorozumívání a k utváření vztahů. Pro její vývoj je velice důležitý zrak a sluch. Prvním slovům se dítě naučí v rodině, odposlouchává řeč od rodičů a následně se pokouší je opakovat. I když ještě ani nezná jejich význam, opakuje je stále dokola. Čím je dítě starší, tím větší má slovní zásobu.

Řeč jako komplexní schopnost tvoří několik jazykových rovin:⁸

- foneticko – fonologická = jde o sluchové rozlišování hlásek mateřského jazyka a jejich výslovnost; do pěti let považujeme nesprávnou výslovnost za fyziologickou (tedy patřící věku), od pěti do sedmi let za prodlouženou fyziologickou (tedy širší normu) – v této době je nutné věnovat dítěti odbornou péči zaměřenou na navození správné výslovnosti
- morfologicko-syntaktická = tato rovina se týká užívání jednotlivých slovních druhů, ohýbání slov (časování, skloňování), tvoření vět a souvětí
- lexikálně sématická = zahrnuje porozumění řeči v okruhu běžného hovoru, zároveň také chápání instrukcí, výkladu, pojmů, sdělení vyprávění
- pragmatická = jde o užití řeči v praxi, v sociálním kontextu; součástí této roviny je rovněž užívání prvků neverbální komunikace, jako je mimika, gestikulace a zejména oční kontakt

Možné projevy nevyzrálosti řeči u dítěte v předškolním věku:

- nezájem o komunikaci
- obtíže v porozumění řeči
- velký rozdíl mezi pasivní a aktivní slovní zásobou (dítě mnohem více rozumí, než dokáže vyjádřit)
- menší či malá slovní zásoba

---

⁸ (Školní zralost: Co by mělo umět dítě před nástupem do školy)

- užívá pouze jednodušší věty, vynechává některé slovní druhy, v řeči se vyskytují častější, respektive výraznější neobratnosti v tvarosloví a větosloví
- nedokáže se souvisle a smysluplně vyjádřit
- není mu rozumět, nevyslovuje správně větší množství hlásek, patrná je neobratnost při artikulaci
- obtíže v zapamatování si krátkých textů (básniček, říkanek, písniček)
- nezájem o čtené pohádky, vyprávění

Oslabení řeči může mít u dítěte ve školním věku za následek:

- přetrvávání nesprávné, nedokonalé či neúplné výslovnosti, artikulační neobratnosti se nepříznivě promítá do čtení a psaného projevu
- problémy ve fonematickém uvědomování nepříznivě ovlivňují čtení a psaní
- menší slovní zásobu, sníženou verbální pohotovost a obratnost; dítě odpovídá s latencemi, s nejistotou, obecně potřebuje více času na zformulování odpovědi, je pro ně obtížné najít správný výraz, výstižně a jasně vyjádřit myšlenku, definovat význam pojmu; popsat tematický obrázek, vyprávět na dané téma- je třeba ho povzbuzovat, průběžně klást navádějící otázky; obtížné hledání synonym apod.
- nedostatky se mohou projevovat i v porozumění řeči, v chápání textu, výkladu, zadání, v chápání přenesených významů, metafor, básnické řeči
- snížený jazykový cit; například obtížně v určování rodu, tvoření slov v jiném rodu, v úlohách na dokončení věty v gramaticky správném tvaru, při přeformulování vět z jednoho času do druhého, při určování společného základu odvozených slov; nedostatky ve slovosledu, problémy s aplikací gramatických pravidel do písemné podoby
- menší slovní apetit, pasivitu v komunikaci; obtíže při navazování, udržování a rozvíjení konverzace a kontaktů obecně; problémy s formulováním otázek, získáváním informací, vyjadřováním se před lidmi (nejistota, tréma, vyhýbání se komunikaci); při výraznějším řečovém handicapu může být nepříznivě ovlivněno utváření sociálních vztahů (například dítě je druhými podceňováno, vyčleňováno. Straní se, proží-

vá pocity nepochopení, ukřivděnosti, izolace či méněcennosti, následně potom podléhá plačtivosti, afektivním záchvatům, může se projevat agresivně)

5.4 SLUCHOVÉ VNÍMÁNÍ A PAMĚŤ

Jedním z prostředků komunikace je sluch. Významnou rolí ovlivňuje řeč a tím i myšlení.

Při sledování sluchového vnímání jako podkladu pro čtení a psaní se zaměřujeme zejména na úroveň fonematického uvědomování, na schopnosti, jako je:⁹

- naslouchání = před nástupem do školy je důležité, aby dítě dokázalo pozorně vyslechnout pohádku, příběh, vyprávění; rozvoj této schopnosti je významně ovlivněn rodinou, jejím přístupem; školní práce je však dovedností naslouchat významně ovlivněna
  - oslabená schopnost naslouchat se může u dítěte v předškolním i školním věku projevat nezájmem o čtené pohádky a příběhy, vyprávění; potížemi naslouchat instrukcím, pokynům, naslouchat výkladu, potížemi v komunikaci – neschopností vyslechnout druhého
- rozlišení figury a pozadí = jedná se o zaměření pozornosti a vyčlenění zvuků z pozadí; některé námi vybrané zvuky z okolí vnímáme přednostně, ostatní se pro nás stávají nepodstatné, vytěsňujeme je; děti, které mají tuto schopnost oslabenou, nedokáží vyčlenit požadovaný zvuk a věnovat mu pozornost, bývají potom označovány za nesoustředěné, neposlouchající
  - oslabené vnímání figury a pozadí se může u dítěte v předškolním i školním věku projevat: obtížemi při soustředění na mluvené slovo; snadnou vyrušitelností jakýmkoliv dalšími zvukovými podněty; obtížemi v zachycení instrukcí a pokynů ze strany dospělých

---

⁹ (Školní zralost: Co by mělo umět dítě před nástupem do školy)

- sluchová diferenciacie = sluchové rozlišování je důležité pro vývoj řeči, výslovnosti; ve škole potom pro psaní a čtení
  - nevyzrálá sluchová diferenciacie se může u dítěte v předškolním věku projevovat- obtížemi ve výslovnosti, záměnami sykavek, měkkých a tvrdých slabik (di x dy, ti x ty, ni x ny); obtížemi poznávat známé zvuky, rozlišovat obdobné zvuky
  - oslabená sluchová diferenciacie se může u dítěte ve školním věku projevovat – v písemném projevu chybami v měkčení, v délkách, záměnami znělých a neznělých souhlásek, záměnami sykavek; zvýšeným počtem gramatických chyb – zejména při aplikaci vzorů podstatných a přídavných jmen; ve čtení záměnami v měkčení
- sluchová analýza a syntéza = pokud chceme napsat text, musíme rozlišit hranice slov, vyčlenit jednotlivá slova z vět; jestliže dítě obtížně skládá písmena do slabik, s obtížemi slabikuje, souhláskové shluky hláskuje, čtení je pomalé a namáhavé, obtížně se pak vnímá obsah čteného.
  - nevyzrálá sluchová analýza a syntéza se může u dítěte v předškolním věku projevovat – potížemi určit rýmující se dvojice slov; roztleskat či jinak vyčlenit slabiky ve slově; výraznějšími potížemi v navozování první hlásky ve slově; oslabená sluchová analýza a syntéza se kromě méně obratné motoriky mluvidel může také podílet na potížích s výslovností delších slov nebo jejich pořadí (velryba x verlyba apod.)
  - oslabená sluchová analýza a syntéza se mohou u dítěte ve školním věku projevovat – potížemi ve čtení – obtížným spojováním písmen do slabik, slabik do slov; vytvářením náhradních technik čtení – předčítáním; tichý sklad, čímž dítě často čte části slov dvakrát i vícekrát za sebou, domýšlením slov, nepřesným čtením, sníženou rychlostí čtení; tyto potíže odčerpají hodně pozornosti a sil dítěte, takže obtížně vnímá obsah čteného; vynaložené úsilí a zvýšená námaha nejsou úměrné výkonu; potížemi v psaní – obtížným rozlišením hranic slov v písmu, komolením slov, vynechávkami slabik a písmen, inverzemi v jejich pořadí, vlivem na zvýšený počet gramatických chyb

- sluchová paměť = ve školním prostředí je většina informací podávána verbálně; pro učení potřebujeme zachytit, zpracovat a uchovat informace přicházející sluchovou cestou; dítě musí včas zachytit a zapamatovat si instrukce a pokyny ke své práci, pamatovat si pořadí úkonů, které má vykonat; výklad učitele
  - oslabená sluchová paměť se může u dítěte v předškolním i školním věku projevat: obtížemi při učení se básniček, textů z paměti; neschopností vyslechnout a zapamatovat si pohádku, výklad bez zrakového doprovodu; potížemi zapamatovat si instrukce, slyšená slova; oslabení sluchové paměti se promítá do písemného projevu
- vnímání rytmu = dobré vnímání rytmu má vliv na mnoho každodenních i školních dovedností; kromě hudební výchovy může zasahovat i další oblasti - v matematice může pozitivně ovlivnit chápání číselných řad, násobků; ovlivňuje psaní i čtení; dopad má i na rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek
  - oslabená vnímání rytmu se může u dítěte v předškolním i školním věku projevat: obtížemi učením se básniček, zvládnutím rozpočítadel, potížemi v rytimizaci, roztleskat či jinak vyčlenit slabiky ve slově

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 INFORMACE O ŠKOLKÁCH ZÍSKÁNE POMOČÍ ROZHOVORU

V obou školkách jsem se setkala s velice příjemným přístupem. Zaměstnankyně byly milé, vstřícné a snažily se mi pomoci zodpovědět veškeré moje dotazy. Pro vedení MŠ jsem měla nachystaný rozhovor, který uvádím níže:

Rozhovor s ředitelem-ředitelkou / učitelem-učitelkou mateřské školy

Dobrý den, jsem studentkou sociální pedagogiky UTB a v rámci své bakalářské práce provádím šetření zaměřené na psychický vývoj dětí ve státních a soukromých mateřských školách a jejich školní zralost. Chtěla bych Vás požádat o odpovědi k následujícím otázkám:

1. Jaký je poměr učitelů a dětí ve třídě?
2. Kolik dětí se do Vaší MŠ hlásí a kolik je jich přijatých?
3. Kolik dětí momentálně navštěvuje Vaši MŠ?
4. Jaká jsou kritéria přijetí dítěte?
5. Jaký mají děti denní režim?
6. Jakou odbornost mají učitelky v této MŠ?
7. Jaký je Váš názor na legislativu týkající se mateřských škol, např. ve srovnání s nároky na dětské skupiny apod.?
8. Máte statistiku o přijetí Vašich žáků do ZŠ?
9. O co budete usilovat v nejbližší době?
10. Jaké jsou Vaše plány do budoucna?

Všechny tyto otázky mi byly zodpovězeny i s dalšími informacemi navíc.

6.1 ROZHOVOR SE ZÁSTUPKYNÍ ŘEDITELKY SOUKROMÉ MATEŘSKÉ ŠKOLY

Pro přesnost této práce uvádím, že mnou nazývaná soukromá mateřská škola zatím není oficiálně pod tímto statutem vedena, zatím je to dětský klub, který usiluje o status soukromé mateřské školy.

V této školce je pouze pár tříd, které jsou rozdělené na nejmenší děti (jesličky), třídu s dětmi od 3 do 6-ti let a anglickou třídu s dětmi od 3 do 6-ti let. Ve třídách je 14 dětí na jednu učitelku. Nestává se ale, že by v jeden den všechny děti přišly do školky. Maximálně bývá 12 dětí, obvykle 10 dětí na jednu učitelku.

Rodiče své děti hlásí do školky během celého roku. Není to tedy jak ve státní mateřské škole, že by dítě nastupovalo od září. Nastoupí od měsíce, kdy se rodiče domluví s vedením školky. Poplatky k přijetí a nástupu dítěte do školky, který je potřeba měsíčně uhradit, je v české třídě 5.000,-Kč za celodenní program 5 dní v týdnu. Pokud si rodiče přejí zařadit své dítě do anglické třídy, na 5 dní v týdnu finanční částka se zvýší na 9.200,-Kč měsíčně. Děti, které jsou přihlášeny do školky jsou všechny přijaty. Momentálně navštěvuje školku 55 dětí. Kritérii pro přijetí je málo. Dítě musí být zdravé a rodiče musí platit měsíční poplatky. Jsou to jediná kritéria, která rozhodují o přijetí.

Denní režim školky je standartní. Do 8:30 hodin mohou rodiče své děti přivést. Děti, které nastoupily do školky v ranních hodinách, si zatím volně hrají. Některé jezdí s auty po koberci, jiné staví koleje a prohánějí vláček s vagónky. Dívky navlékají korálky a tancují s motýlími křídly po třídě. Jakmile se sejdou všechny děti, učitelka má nachystanou pohybovou aktivitu na nějaké téma. Pokud je např. téma čáp, děti se učí hru „Čáp ztratil čepičku, jakoupak měl barvičku?“ a tím si zároveň procvičují barvy. Každý den je jiné téma a jiné úkoly. Následuje svačinka a přibližně v 10 hodin děti s doprovodem učitelky odchází na procházku nebo na hřiště. Je nutné, aby se vzorně seřadily po dvojicích a odešly se převléci. Na hřišti si děti vyberou motorky (odrážedla) a míče. Na čerstvém vzduchu tráví, podle počasí, nejméně 90 minut. Následuje oběd, který je podáván na barevném plastovém nádobí, což velmi oceňují, jelikož děti milují barvy. Žádné z dětí není k jídlu nuceno. Pokud už nemůže, nebo nechce jíst, protože mu oběd nechutná, učitelky se s dětmi domluví, aby snědly alespoň něco. Např.: „Sněz prosím buď rýži nebo masíčko.“ Jakmile děti pobědvají, jdou si vyčistit zoubky, převléknou se, vyslechnou pohádku a usínají. Odpolední klid trvá přibližně 2 hodiny. Po probuzení dostanou děti odpolední svačinku a po svačině si hrají a čekají, až si je rodiče vyzvednou.

Odbornost vyučujících je pedagogické vzdělání na střední nebo vysoké škole. U nejmenších dětí bývají i zdravotní sestry v případě, že je to potřebné.

Paní zástupkyně se domnívá, že v současné platné legislativě nemají učitelky ve státní škole dostatek času na děti, v porovnání se školkou soukromou. Snaží se dětem podat velké

množství informací za krátký časový úsek. V soukromých školkách se dětem věnují jednotlivě dle potřeby každého jedince. Dítěti je problematika vysvětlována tak dlouho, především na názorných příkladech, až do chvíle, než je zvědavé dítě opravdu spokojeno s vysvětlením. Učitelka si ověří, že danou problematiku dítě pochopilo.

Děti, které se z této školky hlásily do základní školy, byly přijaty, až na jeden případ. Statistika zatím není vedena.

V nejbližší době bude vedení školky usilovat o vstup do školství. Do budoucna se chystá rozšíření o třídu montessori a další hřiště pro děti.

Měla jsem velmi dobrý dojem z této školky. Především z jejího vybavení, barevnosti tříd i chodeb, výzdoby dětskými kresbami a ručními pracemi. Vybavení je moderní, čisté a třídy jsou prostorné s dostatkem světla. Dětské hřiště a jeho vybavení je dostatečné. V blízkosti školky je Jižanský dvorek, kde děti vidí opravdové králíky, prasátka a jiná domácí zvířátka. Tato „farma“ je oblíbeným místem dětí. Jsou zde jak zvířata, tak i dětské hřiště a zde děti nejraději tráví svůj čas.

6.2 ROZHOVOR S ŘEDITELKOU STÁTNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY

V mateřské škole je celkem 6 tříd, s celkovým počtem zaměstnanců 17, včetně provozní a kuchařky. Ve školce je zaměstnáno 10 učitelek, které se starají o 124 dětí. Do této mateřské školy se hlásí 202 dětí, přijatých jich je však pouze 34. Ze stránek www.zapisdoms.brno.cz/kriteria-rizeni uvádím kritéria pro přijetí, podle kterých se mateřská škola řídí:

Kritéria pro přijímání dětí do MŠ se snaží o předcházení diskriminaci a rovněž zohledňují koncepci školské politiky města.

Kritéria – bodový systém

1. Věková skupina (počítáno k 31. 8. 2013, tříletí k 31. 12. 2013)
  - předškoláci: **640 bodů**
  - tři a čtyř letí: **320 bodů**
  - jedno a dvou letí: **0 bodů**
2. Trvalý pobyt (dítěte nebo alespoň 1 zákonného zástupce)
  - ve městě Brně: **160 bodů**
  - mimo město Brno: **0 bodů**

3. Každodenní docházka dítěte
  - s celodenní délkou pobytu: **80 bodů**
  - s půldenní délkou pobytu: **0 bodů**
4. Trvalý pobyt (dítěte nebo alespoň 1 zákonného zástupce) v MČ
  - v městské části mateřské školy: **40 bodů**
  - mimo městskou část mateřské školy: **0 bodů**
5. Rok věku dítěte
  - dvouletí, čtyřletí, šestiletí: **20 bodů**
  - jednoletí, tříletí, pětiletí: **0 bodů**
6. Sourozenec
  - již navštěvuje MŠ, kam podáváte přihlášku (bude ji navštěvovat i po 1. 9. 2013): **10 bodů**
  - nenavštěvuje mateřskou školu, kam podáváte přihlášku: **0 bodů**
7. Den věku dítěte v roce
  - za každý den k 31. 8. 2013: **0.02 bodu**
  - tříletí plus 0.02 bodu i za každý den k 31. 12. 2013

Pozn.: tříletí mají ve výpočtu výjimku, jejich věk je brán až k 31. 12. 2013.

Denní režim dětí je stejný jako v soukromé školce. Shledala jsem pouze jediný rozdíl. Pokud se dítěti nechce spát, nemusí ležet v postýlce, ale může se přesunout ke stolečku, kde si kreslí, nebo dělá jinou aktivitu, tak, aby nebudilo ostatní děti. Na děti během dne dohlíží učitelky se středním pedagogickým vzděláním.

Školka je vybavena skromněji, než soukromá MŠ. Paní ředitelka se snaží veškerý nábytek a řemeslné práce zadávat středním odborným učilištím především ze dvou důvodů. Dá šanci mladým lidem, kteří tuto školu studují, aby si vyzkoušeli praxi. Dalším důvodem je ekonomicky přijatelnější cena zakázky. Rodiče platí měsíční příspěvek ve výši 1.500,- Kč. Z těchto peněz je hrazeno stravné, výlety, které se konají 2 x ročně, nutné opravy a hračky. Finanční prostředky poskytnuté v rámci dotací škole jsou velmi omezené, což se projevuje na vybavení školky. Je patrné, že finanční prostředky chybí i v rámci údržby budovy a venkovního hřiště. I tak mají děti dobré zázemí. V budově školky se nacházela i tělocvična, ve které si děti dříve hrávaly, když nebylo příznivé počasí. Po zrušení MŠ v Arnoldově vile, byla jedna ze tříd přesunuta právě do zmíněné tělocvičny, která se přizpůsobila na třídu. Vedení školky našlo náhradní prostory, kde děti mohou cvičit jógu, aerobik a jiné fyzické aktivity. Tato místnost je sice menší, než byla velikost tělocvičny, ale obdivuji, že se paní ředitelka vyvinula obrovské úsilí v hledání náhradních prostor pro fyzický rozvoj dětí.

Všechny děti z této školky byly přijaty do základních škol.

V nejbližší době je třeba opravit elektroinstalaci v budově, zatím nejsou jasné finanční zdroje. Do budoucna by paní ředitelka chtěla dovybavit zahradu, školku a postupně opravovat budovu. Vše však závisí na zřizovateli školky, na jeho finančních možnostech i na jeho finančních prioritách. Oceňuji, že ke každé třídě patří samostatné hřiště s pískovištěm, průlezkou a houpačkou na pružině. Do společných prostor dále patří bazén, který je v létě pro děti velkým přínosem.

7 JEDNODUCHÝ TEST ŠKOLNÍ ZRALOSTI

Do soukromé MŠ dochází méně předškoláků, než do MŠ státní. I tak se pokusím objektivně zhodnotit výsledky, které jsem získala. Děti ode mě dostaly jednotažný obrázek králíka (OBRÁZEK 1), aby si rozcvičily ruku, získaly pocit, že úkoly budou jednoduché a uvěřily mému tvrzení, že jde pouze o hru. Plán mi vyšel a všechny děti cítily pohodu a klid. Následně dostaly krátký test školní zralosti, který jsem získala ze stránek <http://img.cz.prg.cmestatic.com/media/document/544322.pdf> (PŘÍLOHA P1).

Jednotlivé oddíly testu jsou známkovány jako ve škole 1-5. Součtem těchto známek získáme body, které jsou řešením:

3 až 6 bodů představuje nadprůměr připravenosti ke školní docházce a zároveň vysokou pravděpodobnost úspěchu ve škole

7 až 11 bodů je výsledek průměrný

12 až 15 bodů je výsledek podprůměrný, v tomto případě je nutné test po třech měsících zopakovat, pokud zůstává výsledek podprůměrný, je třeba doporučit speciální šetření u praktického dětského lékaře a u psychologa.

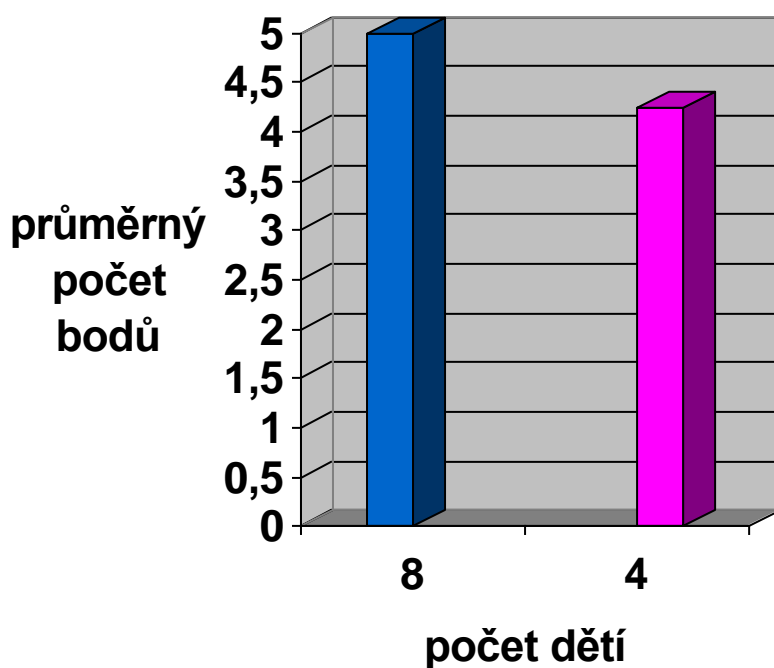
V přílohách P2 – P5 jsou vloženy nejlepší a nejhorší ukázky testu.

Děti obou škol měly podobné výsledky. Ve Viki kids clubu dosáhly o trochu lepších výsledků, než děti z MŠ Tišnovská. Rozdíl však není tak markantní. Musím přiznat, že toto zjištění mě překvapilo. Těší mě, že státní předškolní vzdělávání je na takové úrovni, i když na jednu učitelku je počet dětí téměř dvojnásobný. Konstatuji, že od soukromé školky jsem čekala o trochu více. Obzvláště pokud si uvědomíme počet dětí na jednu učitelku a s přihlédnutím k individuálnímu přístupu, který bezesporu rodiče za své finanční prostředky očekávají.

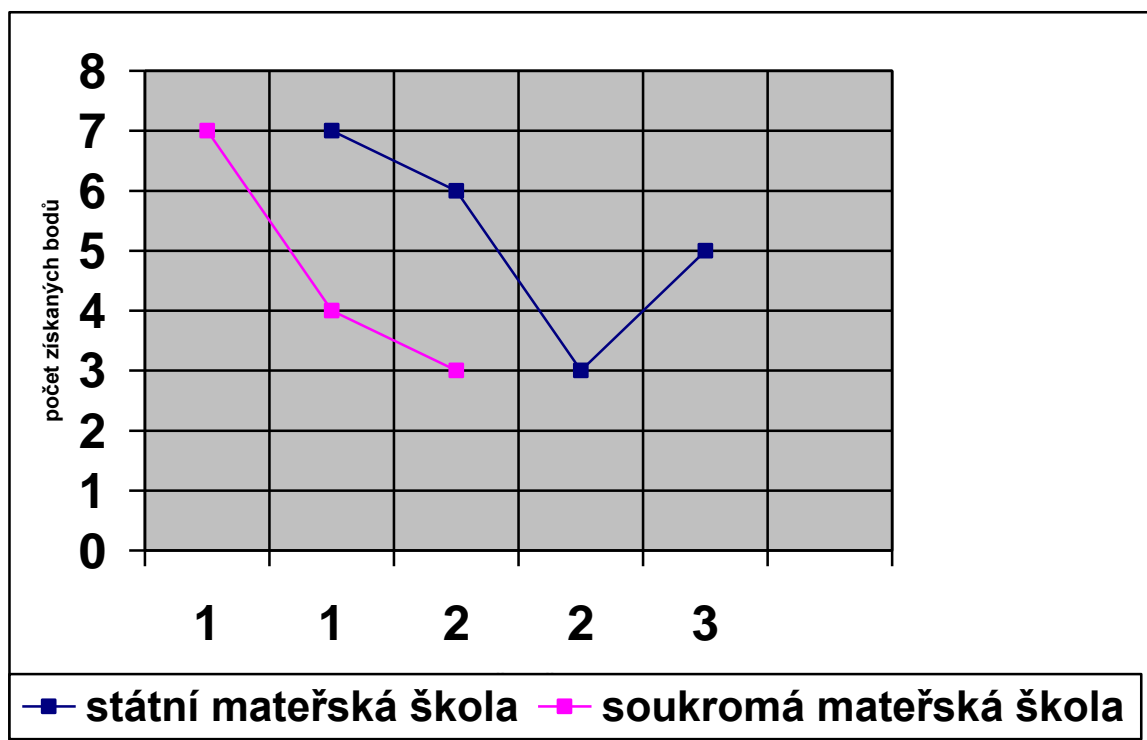
Průměr výsledků dětí jsem znázornila v níže uvedeném grafu. Menší počet dosažených bodů vypovídá o lepším zvládnutí testu.

Ve státní škole jsem testovala 8 dětí. V soukromé škole jsem testovala 4 děti.

■ státní mateřská škola ■ soukromá mateřská škola

V následujícím grafu jsem zobrazila jednotlivé výsledky jednotlivých žáků.

ZÁVĚR

Proto, abychom mohli hodnotit určitý jev, který odpovídá „normě“, musíme ji nějakým způsobem definovat. V našem případě za normu považujeme vývoj předškolního dítěte. Můžeme mít určitá očekávání, které vyjádříme skutečností, že dítě je z fyziologického, sociokulturního a inteligenčního hlediska zralé a jeho vývoj odpovídá tomu, co u dítěte uvedeného věku očekáváme. Chová se způsobem odpovídajícím jeho předškolního věku.

Kvalifikovaným průzkumem jsem si chtěla ověřit vývoj dětí a jejich připravenost k nastupu do základní školy a porovnat přístup vyučujících ve státní mateřské škole a soukromé.

U obou mateřských škol bych kladně hodnotila vstřícnost a ochotu s jakou se podíleli její představitelé na zdárném průběhu celého průzkumu. Z šetření je patrné, že soukromá MŠ disponuje s většími finančními prostředky a její vybavenost odpovídá moderním pomůckám.

Jiný výrazný rozdíl však ve školkách neshledávám. Denní činnosti jsou stejné a přístup učitelek v obou navštívených místech podobný. Jediný rozdíl, kterého jsem si všimla byl, že děti ve státní MŠ se rychleji přizpůsobily tomu, že mezi ně přišel někdo nový. Byly více komunikativní, sebevědomější s uceleným kolektivem. Uvedené přisuzuji většímu počtu dětí v jedné třídě. Kdy větší skupina dává jednotlivci větší pocit jistoty a bezpečí. Jde vidět, že když je dětí více, jsou jednotlivci této skupiny průbojnější a hlučnější. Jsou si vědomi, že pokud něco chtějí, musí jednat rychle, jinak je někdo jiný předběhne. Každá z těchto MŠ má svá pro a proti. V soukromé MŠ jsou děti méně průbojné, za to mají větší péči a individuálnější přístup. Proto bych volila soukromou MŠ hlavně v případě hendikepovaného dítěte, nebo naopak v případě dítěte velmi výjimečných schopností, které je třeba rozvíjet. V soukromé MŠ je dostatek prostoru pro potřeby tohoto dítěte a v menším kolektivu je větší pravděpodobnost, že takové dítě kolektiv přijme. Vytvoření této práce mi pomohlo k rozhodnutí, do jaké MŠ bych dala své dítě, či jakou MŠ bych doporučila svým známým. Státní mateřskou školu bych doporučila rodičům dítěte, které nemá žádná omezení.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V., *Školní zralost: Co by mělo umět dítě před nástupem do školy* 1.vyd. Brno: Computer Press, a.s. 2011. ISBN 978-80-251-2569-4.
- BRIERLEY, J., *7 prvních let života rozhoduje* 1.vyd. Praha: Portál 1996. ISBN 80-7178-109-6.
- BRUCEOVÁ, T., *Předškolní výchova* 1.vyd. Praha: Portál 1996. ISBN 80-7178-068-5.
- CLAYCOMBOVÁ, P., *Škola plná zábavy: kalendář tvořivých her pro předškolní děti* 4.vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-913-2.
- GOLEMAN, D., *Emoční inteligence: Proč může být emoční inteligence důležitější než IQ* 1. vyd. Praha: Columbus 1997 ISBN 80-85928-48-5.
- GRUNELIUSOVÁ E. M. *Výchova v raném dětském věku* 1.vyd.Přerov: Baltazar 1992. ISBN 80-900307-3-4.
- HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí* 2.vyd. Praha: Portál 2009 ISBN 978-80-7367-628-5.
- HORKÁ, H., SYSLOVÁ, Z., *Studie k předškolní pedagogice* 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita 2011. ISBN 978-80-210-5467-7.
- KOŤÁTKOVÁ, S., *Hry v mateřské škole v teorii a praxi* 1.vyd. Praha: Grada 2005. ISBN 80-247-0852-3.
- KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Systém hodnocení a sebehodnocení žáků.* 1.vyd. Brno: MSD, 2011 ISBN 978-80-7392-169-9.
- KUCHAŘOVÁ V., SVOBODOVÁ K. *Sít zařízení denní péče o děti předškolního věku v ČR.* 1.vyd. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí 2006. ISBN 80-870007-51-4.
- LOEHR J., M. D., MEYERSOVÁ J. *Vývoj a výchova dítěte krok za krokem* 1.vyd. Praha: Fortuna Libri 2010. ISBN 978-80-7321-519-4.
- MATĚJČEK Z. *Co, kdy a jak ve výchově dětí* 2.vyd. Praha: Portál 1996. ISBN 80-7178-320-X.
- MERTIN, V., GILLEROVÁ, I., *Psychologie pro učitelky mateřské školy* 2.vyd. Praha: Portál 2010. ISBN 978-80-7367-627-8.
- PIAGET, J., *Psychologie inteligence* 2.vyd. Praha: Portál 1999. ISBN 80-7178-309-9.
- PRŮCHA, J., *Moderní pedagogika* 2.vyd. Praha: Portál 2002. ISBN 80-7178-631-4.

- SEDLÁČKOVÁ, H., SYSLOVÁ, Z., ŠTĚPÁNKOVÁ, L. *Hodnocení výsledků předškolního vzdělávání* 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. 2012. ISBN 978-80-7357-884-8.
- SHAPIRO, LAWRENCE E., *Emoční inteligence dítěte a její rozvoj* 3.vyd. Praha: Portál, 2009. 272 s. ISBN 978-80-7367-648-3.
- STŘELEČEK, S., a kol., *Kapitoly rodinné výchovy* 1.vyd. Praha: Fortuna 1992. ISBN 80-85298-84-8.
- ŠULOVÁ L. *Raný psychický vývoj dítěte* 1.vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze Nakladatelství Karolinum 2005. ISBN 80-246-0877-4.
- VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie I.* 1.vyd. Praha: Karolinum 2005. ISBN 978-80-246-0956-0.
- VERECKÁ, N., *Jak pomáhat dětem při vstupu do školy* 1.vyd. Praha: NLN 2002. ISBN 80-7106-474-2.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ADHD Attention Deficit Hyperactivity Disorder = hyperkinetická porucha

Apod. A podobně.

Atd. A tak dále.

MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí.

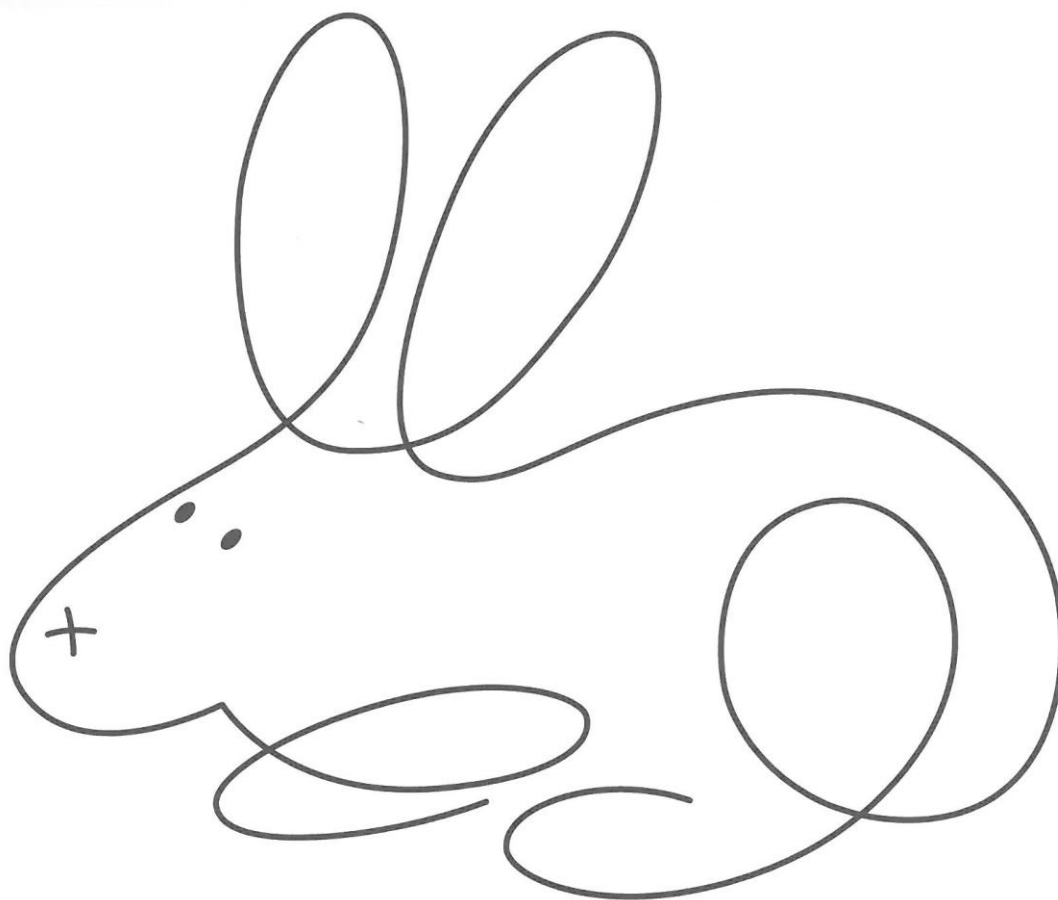
MŠ Mateřská škola.

Např. Například.

ZŠ Základní škola.

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBRÁZEK 1 – Jedna linie (rozevřovací cviky) (*Školní zralost: Co by mělo umět dítě před nástupem do školy*)

G11: Jedna linie (rozevřovací cviky)

SEZNAM TABULEK**Tabulka č. 1** Strukturované pozorování spontánní hry dítěte

Typ hry	Vlastní zahájení hry	Délka setrvání ve hře	Počet spoluhráčů	Akceptování pravidel hry	Uplatňování vlastní iniciativy
Konstruktivní					
Námětová					
Společenská					
S převleky					
Pohybová					
Tvoření a kreslení					

V tabulce jsou zaznamenány druhy her, které pedagog pozoruje u vybraného dítěte (dětí) a zaznamenává četnost výskytu jevu. (*Hodnocení výsledků předškolního vzdělání*)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1: Test školní zralost

Příloha P2: Ukázka nejlepšího testu Viki kids club

Příloha P3: Ukázka nejlepšího testu MŠ Tišnovská

Příloha P4: Ukázka nejhoršího testu Viki kids club

Příloha P5: Ukázka nejhoršího testu MŠ Tišnovská

PŘÍLOHA P 1: TEST ŠKOLNÍ ZRALOSTI

Testování zralosti dítěte pro vstup do školy

Vloženo: 3.8.2005

Orientační grafický test školní zralosti

(modifikace podle Jiráska)

Test je tvořen třemi úlohami :

- a) kresba lidské postavy;
- b) napodobení psacího písma;
- c) obkreslení deseti teček.

Všechny tři úkoly orientačního grafického testu školní zralosti zjišťují vyspělost jemné motoriky a schopnost vizuo-motorické koordinace.

Ve výkladu věkových zvláštností v kresbách dětí, se vychází z koncepce kresebního vývoje, podle které je úzký vztah mezi globalizací ve výtvarném projevu a integrací v psychické činnosti.

Úlohy "napodobení psacího písma" a "obkreslení skupiny deseti teček" reprezentují v testu úkol v pravém slova smyslu. Dítě v nich musí vyvinout úsilí, přimět se vůli ke splnění instrukce. V dokonalosti napodobení předlohy, (písma a seskupení teček), se projevuje schopnost vizuo-motorické koordinace a analyticko-syntetického myšlení. Jednotlivé úkoly se svými nároky vzájemně doplňují a dohromady postihují komplex schopností a vlastností, které tvoří základ předpokladů pro úspěšné započetí školní docházky.

Provedení všech tří úkolů trvá přibližně 15 až 20 minut. Děti je možno vyšetřovat ve skupinách po pěti až deseti. Orientační posuzování psychické složky školní zralosti je rychlé a pro běžnou praxi v dětském středisku dobře časově únosné.

Návod k užívání testu

Podle uvedené předlohy dejte dětem nakreslit člověka, větu a skupinu bodů. Nic dále nevysvětľujte, zejména nepomáhejte, neupozorňujte na chyby a nedostatky ("Chybí tam nos" nebo "Těch puntíků máš nějak málo"). Pouze je dovoleno pobídnout, když dítě váhá nebo se stydí. Lze ho povzbudit, např. "Vidíš, jak jsi hezky začal. Tak kresli dál!". Pokud je dítě v místnosti více, je nutno dohlédnout, aby si vzájemně nenahlížely do práce.

Výkony v testu posuzujeme stupnicí 1 - 5 (1 = nejlepší výkon), podle těchto kritérií:

Kresba mužské postavy (obr.1.):

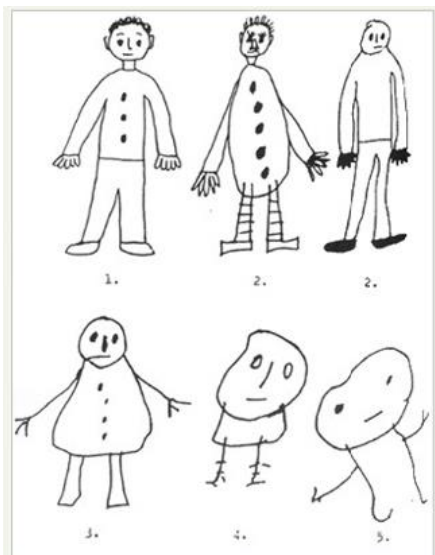
1 = Nakreslená postava musí mít hlavu, trup a končetiny. Hlava je s trupem spojena krkem a není větší než trup. Na hlavě jsou vlasy (případně pod čepicí nebo pod kloboukem) a uši, v obličejí oči, nos a ústa. Paže jsou zakončeny pětiprstou rukou, nohy jsou dole zahnuté. Vyjádření mužského oblečení. Nutným požadavkem je syntetický způsob zobrazení.

2 = Splnění těchto požadavků jako na jedničku kromě syntetického způsobu zobrazení. Tři chybějící části, (krk, vlasy, jeden prst ruky, ne však část obličeje), mohou být prominuty, jsou-li vyváženy syntetickým způsobem zobrazení.

3 = Kresba musí mít hlavu, trup a končetiny. Paže nebo nohy jsou kresleny dvojčarou. Tolerujeme vynechání krku, uší, vlasů, oděvu, prstů a chodidel.

4 = Primitivní kresba s trupem. Končetiny, (stačí jen jeden pár), jsou vyjádřeny jednou čarou.

5 = Chybí jasně zobrazený trup, ("hlavonožec" nebo "překonávání hlavonožce"), nebo oba páry končetin.

Napodobení věty "Eva je tu" (obr.2.):

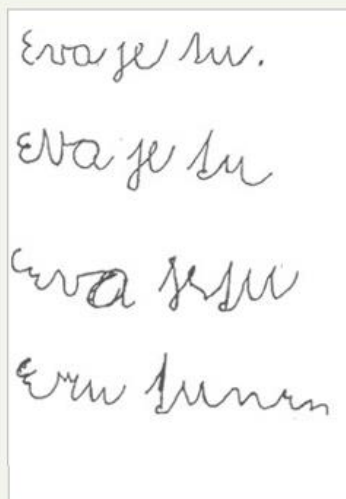
1 = Zcela dobře čitelné napodobení napsané předlohy. Písmena nejsou dvakrát větší než v předloze. Začáteční písmeno "E" má výrazně patrnou výšku velkého písmene. Písmena jsou dokonale spojena ve tři slova. Nesmí chybět tečka nad "j". Opsaná věta se od vodorovné linie neodchyluje o více než o 30°.

2 = Ještě čitelné napodobení napsané věty. Na velikosti písmen ani na dodržení vodorovné linie nezáleží.

3 = Je patrné členění alespoň na dvě části. Lze rozpoznat alespoň 4 písmena předlohy.

4 = S předlohou jsou si podobná alespoň 2 písmena. Celek ještě tvoří řádku "písmena".

5 = Čmárání.

Obkreslení skupiny bodů (obr.3.):

1 = Téměř dokonalé napodobení předlohy. Tolerujeme jen velmi malé vychýlení jednoho bodu z řádky nebo sloupce. Zmenšení obrazce je přípustné, zvětšení nesmí být o více než o polovinu. Obrazec musí být rovnoběžný s předlohou.

2 = Počet i sestavení bodů musí odpovídat předloze. Lze prominout vychýlení až tří teček o půl šířky mezery mezi řádky nebo sloupci.

3 = Celek se svým obrysem podobá předloze. Výškou a šířkou ji nepřevyšuje více než dvakrát. Teček nemusí být 10, ale nesmí jich být více než 20 a méně než 7. Toleruje se jakékoli pootočení - i o 180°.

4 = Obrazec se svým obrysem již nepodobá předloze, skládá se ale ještě z teček. Na jejich počtu a na velikosti obrazce nezáleží. Jiné tvary (čáry) nejsou přípustné.

5 = Čmárání.

Hodnocení dosažených bodů

Celkový výsledek v testu tvoří součet známek v jednotlivých úlohách, t.j. hodnoty **od 3** (3 jedničky), **do 15** (3 pětky).

Výsledek :

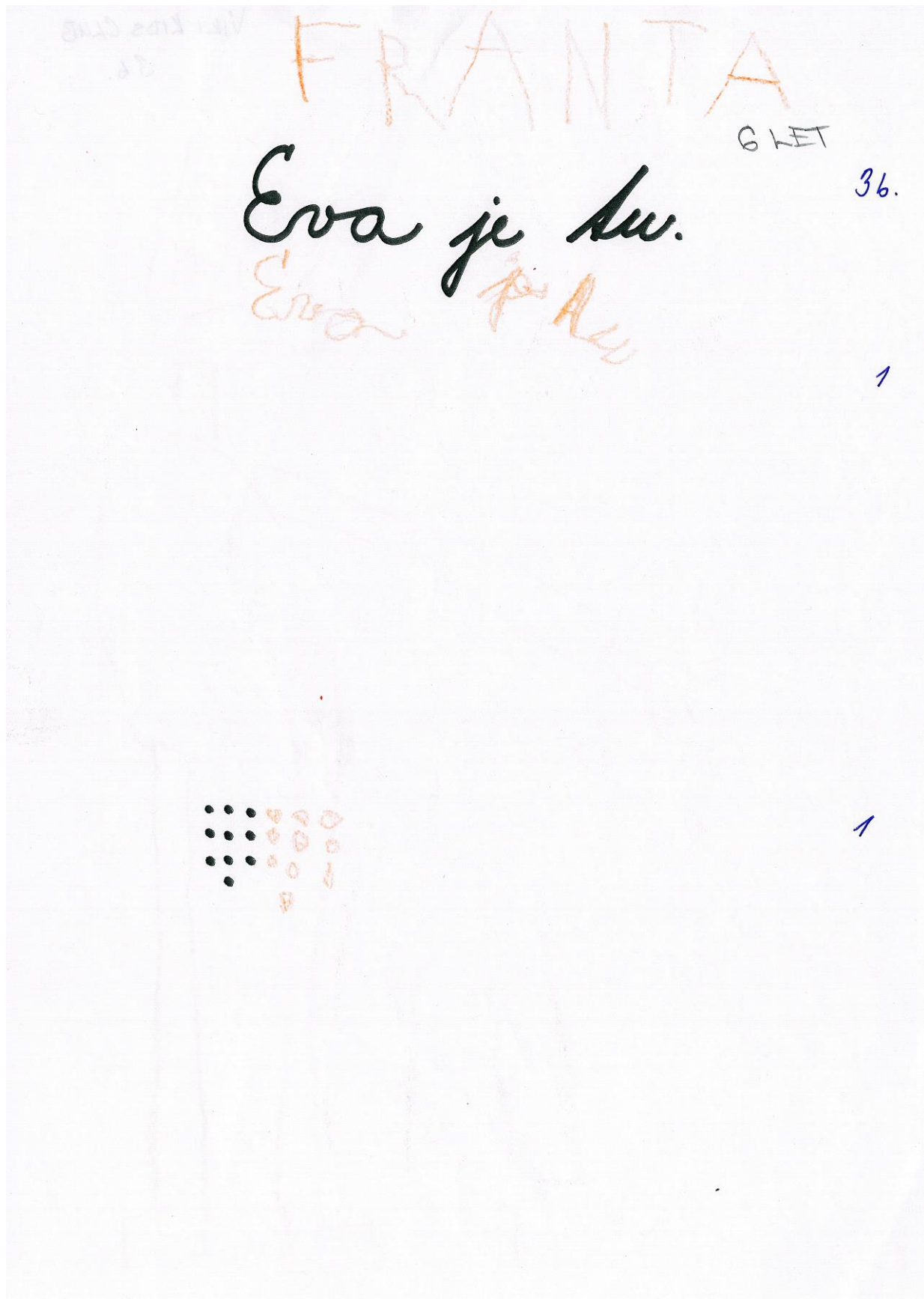
3 až 6 představuje nadprůměr a zároveň vysokou pravděpodobnost úspěchu ve škole;

7 až 11 je výsledek průměrný;

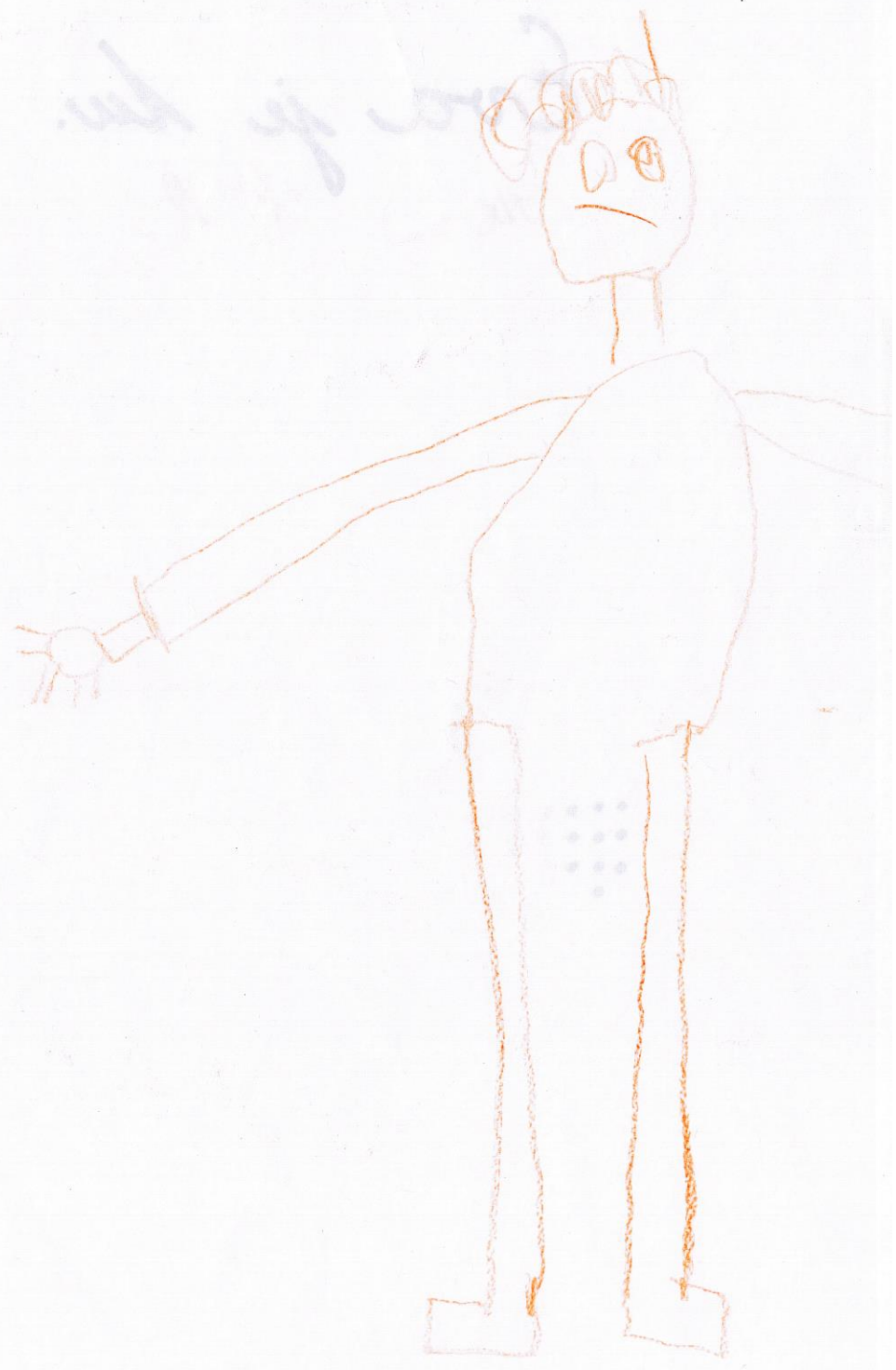
12 až 15 je výsledek podprůměrný, v tomto případě je nutné test po třech měsících zopakovat. Pokud zůstává výsledek podprůměrný, je třeba doporučit speciální šetření u praktického dětského lékaře a u psychologa.

PŘÍLOHA P 2: UKÁZKA NEJLEPŠÍHO TESTU VIKI KIDS CLUB

VIKI KIDS CLUB
36.

PŘÍLOHA P3: UKÁZKA NEJLEPŠÍHO TESTU MŠ TIŠNOVSKÁ

KAČENKA

36. ms

6

Eva je Au.

Eva je Au.

7

1

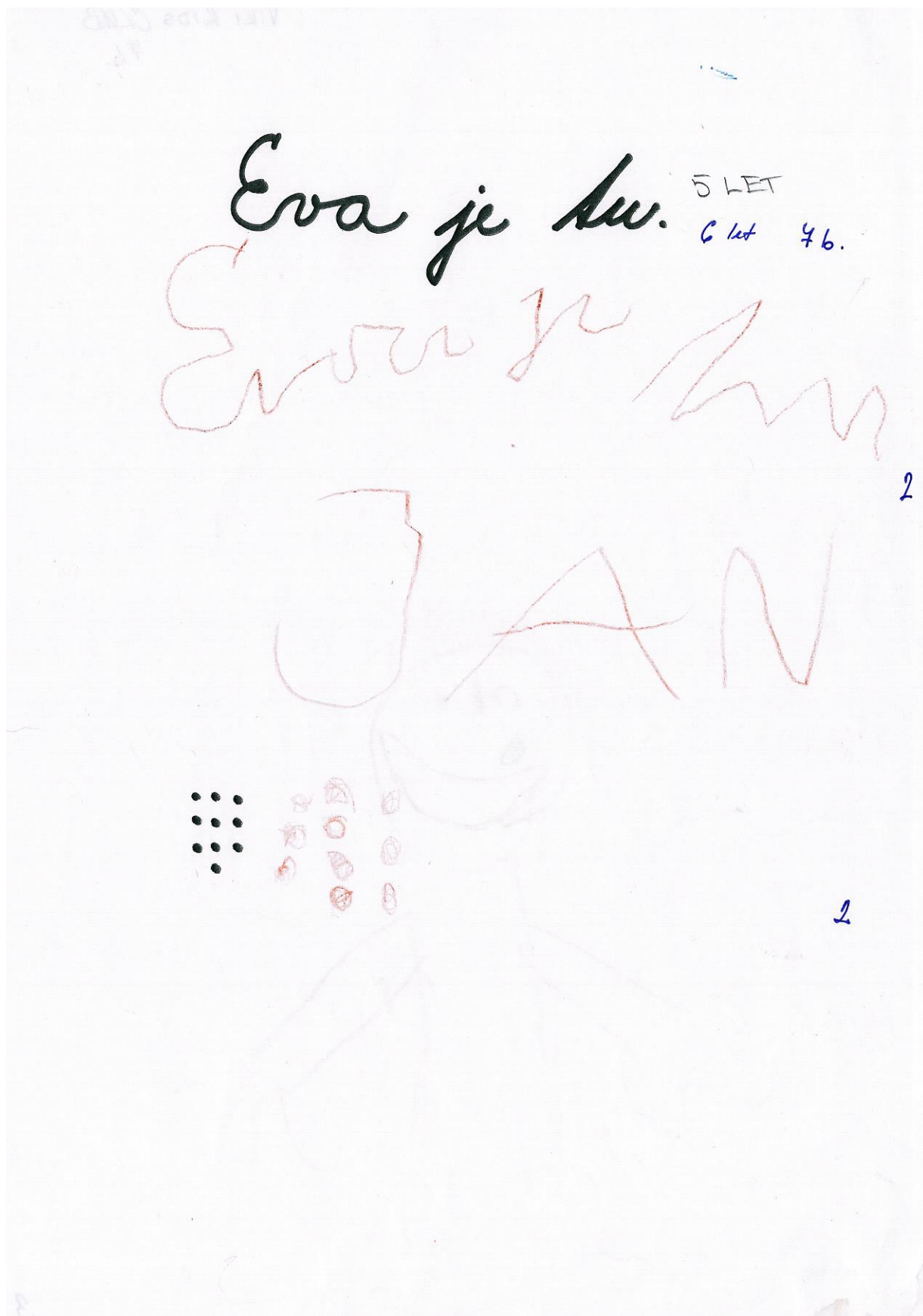
TATA

MŠ TIŠŤHOUSKÁ
36.

KAČKA

PŘÍLOHA P4: UKÁZKA NEJHORŠÍHO TESTU VIKI KIDS CLUB

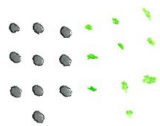
VIKI KIDS CLUB
76.

PŘÍLOHA P5: UKÁZKA NEJHORŠÍHO TESTU MŠ TIŠNOVSKÁ

Š T Ě AKU 4b.
MŠ

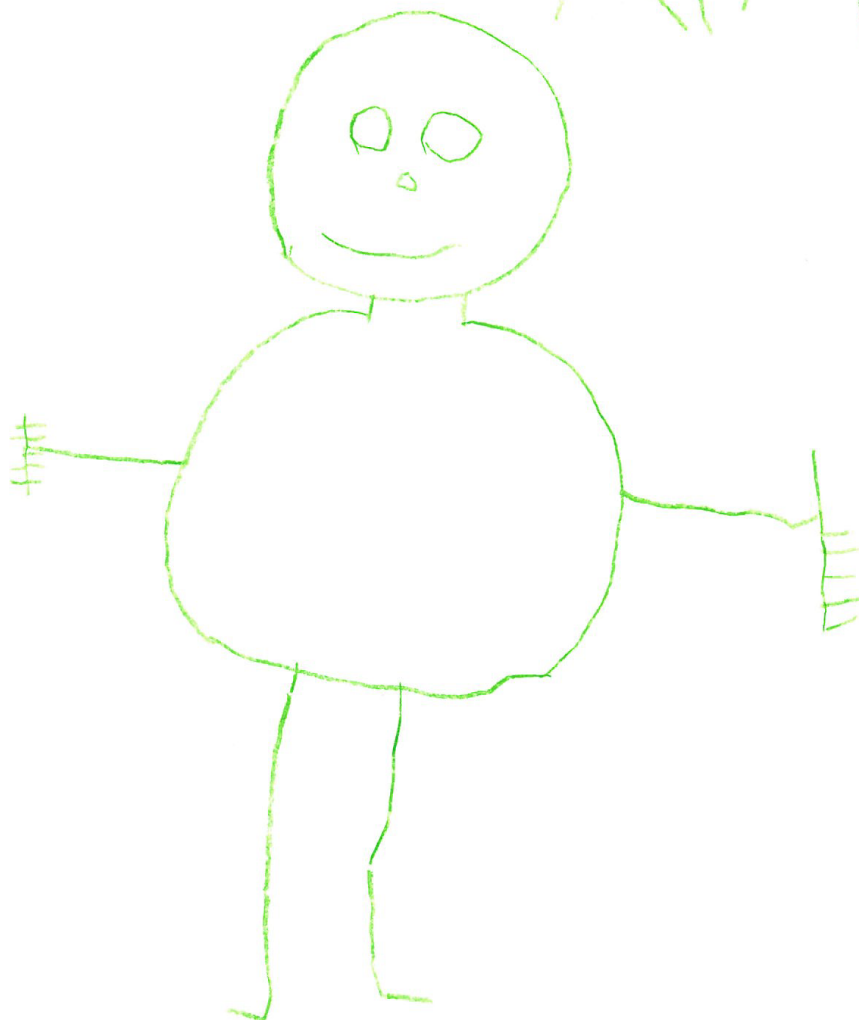
Eva je ku.
Eva je ku 2

1

MŠ TIŠNOUSEK
7.6.

ATAT

4

SV